

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XVII-то обикновено Народно събрание.

Първа редовна сесия.

IX заседание, сряда, 1 ноември 1914 г.

(Открито отъ прѣдседателя г. д-ръ Д. К. Вачовъ, въ 3 ч. 40 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателъ: (Звъни) Г. секретарьтъ ще прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители, за да се провѣри кои присѣствуватъ и кои отсъствуватъ.

Секретарь д-ръ Х. Георгиевъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Салимъ Ахмедовъ, Александъръ Ботевъ, Григоръ Василевъ, Александъръ Велчковъ, Дѣлчо Георгиевъ, д-ръ Димитъръ Димитровъ, Гочо Димовъ, Василь Димчевъ, Мехмедъ Кемалъ, Радой Козаровъ, Василь Коларовъ, Андрей Коновъ, Захарий Кръстевъ, Дамянъ Лихарски, Тодоръ Лукашовъ, Коста Лулчевъ, Рашко Маджаровъ, Александъръ Механджийски, Георги Миневъ, Никола Наумовъ, Тома Пенковъ, д-ръ Еню Разпоповъ, Христо Славейковъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Пою Табаковъ, д-ръ Паскалъ Табуриновъ, д-ръ Димитъръ Тодоровъ, Крумъ Чапрашиковъ и Юрданъ Юрдановъ)

Прѣдседателъ: Отъ 245 народни прѣдставители отсъствуватъ 29; налице сж 216; значи има законното число народни прѣдставители, за да може заседанието да бѣде законно.

Прѣди всичко, има двама народни прѣдставители, които не сж положили клетва. Приканвамъ ги да положатъ такава.

(Свещеникъ Икономъ Апостолъ Георгиевъ подвеща подъ клетва народнитѣ прѣдставители г. г. Милко Бечевъ и Георги Стоиловъ)

Най-напрѣдъ ще съобща разрѣшенитѣ отпуски:

Разрѣшенъ е 5-дневенъ отпускъ по болестъ на пловдивския народенъ прѣдставителъ г. Тодоръ Лукановъ, начинала отъ 31 октомври.

На пуменския народенъ прѣдставителъ г. Георги Миневъ — 2-дневенъ отпускъ, начинала отъ 29 октомври.

На търновския народенъ прѣдставителъ г. Илия Кирковъ — 5-дневенъ отпускъ, начинала отъ 3 ноември.

На гюмюрджинския народенъ прѣдставителъ г. Хаджи Саафетъ-бей — 5-дневенъ отпускъ, начинала отъ 29 октомври.

На гюмюрджинския народенъ прѣдставителъ г. Хашимъ-бей — 5-дневенъ отпускъ, начинала отъ 29 октомври.

На народния прѣдставителъ г. Георги Абаджиевъ — 5-дневенъ отпускъ, начинала отъ 3 ноември.

На пловдивския народенъ прѣдставителъ г. Христо х. Димитровъ — 1-дневенъ отпускъ, за вчера, 31 октомври.

На гюмюрджинския народенъ прѣдставителъ г. Начо Начевъ — 1-дневенъ отпускъ, за 3 ноември.

Струмишкиятъ народенъ прѣдставителъ г. Крумъ Чапрашиковъ е поискалъ 15-дневенъ отпускъ, начинала отъ 30 октомври. Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители сж съгласни да му се разрѣши този отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Разрѣшава му се.

Постъжило е прѣдложение отъ старозагорския народенъ прѣдставителъ г. Константинъ Апостоловъ за измѣнене чл. 45 отъ избирателния законъ. Прѣдложението е подписано отъ 69 народни прѣдставители, значи отъ законното число, споредъ конституцията, народни прѣдставители.

Постъжило е запитване отъ парламентарнитѣ групи на българския земеделски съюзъ, демократическата партия, работническата социалъ-демократическа партия (обединена), народната, радикалната и прогресивно-либералната партии — отъ всички опозиционни групи, съ изключение на работническата социалъ-демократическа група — до г. министъръ-прѣдседателя и министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, г. министра на правосъдието и г. министра на войната, съ слѣдующето съдържание: (Чете)

„Възъ основа чл. 107 отъ конституцията, имаме честъ да запитаме г. г. министритѣ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, на правосъдието и на войната за слѣдното:

„Съгласно чл. 78 отъ конституцията страната може да бѣде обявена въ военно положение само при належаща опасностъ, произходяща отъ външно нахлуване или въоръжено въстание; съ такава належаща опасностъ нашата страна не е била застрашена, защото нито имаме военно врѣме, нито е

нахлулът въ наша територия неприятел, нито може да се отблъска нѣкакѣ въоръжено въстание. По тази причина изключителниятъ режимъ, който се създаде отъ военното положение, не намира никакво законно оправдание и е въ явно противорѣчие съ постановленията на конституцията.

„При гласуването на самия законъ за военното положение въ миналата сесия на Народното събрание, г. министъръ-прѣседателятъ заяви, че той ще се възползува отъ него само ако се създадатъ необходимитъ по конституцията условия и ние мислехме, че той иска да се гарантира съ тази мѣрка прѣдъ видъ закриването на извънредната сесия.

„Обаче, въпреки тази декларация, още на 1 августъ т. г. биде обнародванъ въ „Държавенъ вѣстникъ“ законътъ за обявяване страната въ военно положение и съ единъ административенъ правилникъ, публикуванъ въ „Държавенъ вѣстникъ“ брой 177 отъ 8 августъ т. г., правителството суспендира конституционнитъ правдини и свободи, като прѣдостави на военнитъ власти да регулиратъ живота на гражданитъ и, което е фактъ, безотговорно да нахвърляватъ и увѣждатъ тѣхнитъ интереси.

„Въ изпълнение на своя дългъ като народни прѣдставители, ние

„З а п и т в а м е :

„1. Не счита ли правителството, че съ публикуването на закона и врѣмешнитъ правила за службата прѣзъ врѣме на военно положение и съ обявяването на страната въ военно положение сж нарушени чл. чл. 73, 79, 82 и 83 отъ конституцията, защото не сж палице изброенитъ условия въ чл. 73 алинея трета отъ конституцията, и защото се дава право на военнитъ власти съ единъ административенъ актъ да забраняватъ събрания, початане и издаване на вѣстници, списания и др. печатни произведения, щомъ като единъ комендантъ намѣри, че тѣ биха били опасни за реда и тишината и срѣщу неговия производъ не е дадена никаква защита.

„2. Не смѣта ли правителството да възстанови силата на конституцията, като се вдигне военното положение и се прѣмахнатъ всички разпоредби, които ограничаватъ правата и свободитъ на гражданитъ и поддържатъ единъ изключителенъ режимъ въ страната“.

По сѣщия въпросъ отъ прѣдставителитъ на работническата социално-демократическа партия има постъпило отъ по-рано питане. Ще се съобщи и запитването на г. г. министритъ, за да дадатъ свои отговоръ.

На дневенъ редъ имаме докладъ на прошектарната комисия.

Има думата докладчикътъ г. Йошко Веселиновъ.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Ще докладвамъ прошение № 22 отъ списъка. Г. г. народни прѣдставители! Пловдивската община съ молба отъ 15 февруарий 1913 г., № 669, излага, че Пловдивското окръжно сѣдилище въ Източна-Румелия, съ заочно рѣшение № 138 отъ 4 май 1885 г. е осѣдило Пловдивската градска община да заплати на румелийското правителство, респективно държавата, 148.834²/₃ златни гроша, съ законната имъ лихва, върху 50.000 гроша отъ извѣстна дата 1884 г. до изплащането ѝ. Това рѣшение възлязо въ законна сила; държавата се снабдява съ изпълнителенъ листъ на 15 юний 1885 г. и, споредъ дѣйствующата въ Източна-Румелия процедура, листътъ е билъ прѣдаденъ за изпълнение на сѣдебния приставъ, който на 5 августъ 1885 г. съобщава на кметството, че не състави актъ за започване изпълнението на този листъ. Отъ тази дата, 5 августъ 1885 г., до 8 августъ 1902 г. никакви дѣйствия по изпълнителното дѣло не сж били из-

вършени, въследствие на което Пловдивската градска община е искала прѣкрачването на изпълнителното дѣло и сѣдебниятъ приставъ е прѣкратилъ това дѣло. По-сетнѣ, Финансовото министерство, обаче, разпоредило до държавнитъ бирници въ Пловдивско, когато събиратъ държавнитъ данъци, да събиратъ и общинскитъ врѣхнини, като одѣжатъ полонията отъ врѣхнинитъ за погашение на общата сума на задължението на общината, което възлиза на 128.316-21 л. Противъ това разпоредба на Финансовото министерство Пловдивската община е рекламирала, обаче Министерството на финанситъ е оставило тази рекламация безъ послѣдствие, въследствие на което Пловдивската община се принуждава да се обръне съ молба къмъ народното прѣдставителство и да иска Народното събрание да признае, че сумата по изпълнителния листъ е изсрочена и че по законни причини държавата нѣма право да иска тази сума отъ Пловдивската община.

По реда си това заявление е било изпратено отъ прошектарната комисия въ Финансовото министерство и послѣдното съ двѣ писма № 2.818 отъ 3 априлий 1913 г. и № 7.951 отъ 26 юний 1914 г. казва, че дѣйствително задължението на Пловдивската община къмъ държавата възлиза на казаната вече сума 128.316-21 л., но срѣщу този дългъ общината е изплатила, чрѣзъ одѣжане отъ общинскитъ врѣхнини, по реда, опредѣленъ въ прѣдписанието на Финансовото министерство, сир. задържана отъ бирницитъ, една сума отъ 20.159-38 л., а вънъ отъ това, общината претендира отъ държавата за възнаграждение — процентъ върху събранъ отъ нея отъ 1886 до 1891 г. държавенъ данъкъ „иджаръ“, една сума отъ 20.969-70 л. и друга отъ 4.363-63 л. за изплатени отъ нея заплати на градскитъ агенти за събиране държавнитъ данъци отъ 1 мартъ 1886 г., които заплати по силата на единъ публично-административенъ правилникъ на бившата Източна-Румелия е слѣдвало да се изплащатъ отъ държавата. Министерството на финанситъ, като противопоставя туй възмание срѣну общината, изказва мнѣние, че сумата, която е събрала за изплащане задълженията на общината, както и тази сума, която общината претендира въ размѣръ на 25.333-33 л., или всичко 45.492-71 л. да бѣдатъ приспаднати, а остатъкътъ отъ дълга на Пловдивската градска община да бѣде опростенъ. Това мнѣние, както казахъ, се изказва въ 1913 и 1914 г. отъ Министерството на финанситъ.

Комисията като взема прѣдъ видъ, че изпълнителниятъ листъ е издаденъ при режима на отоманското търговско сѣдопроизводство, дѣйствующе въ Източна-Румелия, че задоцнитъ рѣшения, споредъ туй сѣдопроизводство, се считатъ като неестествени, ако не бѣдатъ приведени или турени въ изпълнение въ течение на шестъ мѣсеца, рѣши да се опрости остатъкътъ отъ дълга на Пловдивската градска община. Освѣнъ това, другъ единъ членъ, 77, отъ сѣщото сѣдопроизводство, разпорежда случаетъ, при които едно рѣшение се туря въ изпълнение, а именно: когато осѣденото лице бѣде затворено, когато движимоститъ му бѣдатъ секвестрирани и продадени, когато е получилъ извѣстие за легално залагане зппоръ върху недвижимоститъ си, когато осѣдениятъ е платилъ разпоскитъ на рѣшението и най-послѣ, когато сѣществува нѣкой актъ, отъ който произлиза, че изпълнението на рѣшението било извѣстно на осѣдени, и поемеж никое отъ посоченитъ тукъ рѣшающа обстоятелства не сж станали, не сѣществуватъ, общината е имала пълно право да счита рѣшението за надмало. Независимо отъ туй, споредъ дѣйствующия у насъ процесуаленъ законъ, вземането на държавата е изсрочено, тъй като отъ 4 май 1885 г., датата на издаване рѣшението, до 8 августъ 1902 г. не сж се извършили никакви процесуални дѣйствия по изпълнителното производство.

въ какъвто случай сж се изминали повече отъ 15 години отъ датата на послѣдното дѣйствио, извършено по изпълнителното дѣло. Даже ако се приеме, че задочното рѣшение не е паднало, по дѣйствиющия тогава въ Източна-Румелия законъ, пакъ вземането на държавата, отъ гледна точка на сега дѣйствиющия процесуаленъ законъ, се явява просрочено, и въ такъвъ случай, ако общината бѣде принудена да се обърне къмъ съда и да иска разрѣшението на този въпросъ по съдебенъ редъ, съ голѣма сигурностъ, може да се каже, че въпросътъ ще бѣде разрѣшенъ благоприятно за общината. Независимо отъ туй, въ сѣщото положение се намира и вземането на общината сирѣмъ държавата, защото и нейното вземане не датира по-рано отъ 15—20 години. Ето защо, при такова положение на въпроса, комисията като взема още въ съображение повитѣ пужди, които общината има, че, вслѣдствие новосъздаденитѣ условия, общинитѣ доста сж се затруднили, особено Пловдивската община, отъ бюджета на която се вижда, че има доста голѣми задължения, намѣри за цѣлесъобразно, справедливо и закононо да излѣзе прѣдъ Народното събрание съ слѣдующето рѣшение: Народното събрание да уважи молбата на Пловдивската градска община, като ѝ се опрости останалата дължима сума къмъ хазната, по задочното рѣшение на Пловдивското окръжно сѣдилище отъ 4 май 1885 г., слѣдъ като се припадне отъ този общъ дългъ изплатенитѣ 20.159-38 л. и претендиранитѣ отъ общината 25.333-33 л., или всичко 45.492-71 л.

Това е рѣшението на комисията по молбата на Пловдивската градска община и него прѣдоставяме на Народното събрание за одобрение.

Прѣседателъ: Има думата г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ прѣмахъ намѣрението да вземамъ думата, и още повече, прѣмахъ намѣрението да я вземамъ пръвъ, като смѣтахъ, че други нѣкои г. г. народни прѣдставители, отъ която и да било група, юристи, каквито за добра честъ изобилствуватъ тукъ, ще взематъ думата. Обаче виждамъ, че прѣседателството полага въпроса на гласуване, никой не иска думата и азъ смѣтнахъ за своя дължностъ да я поискамъ. Ще изкажа моето мнѣние по този въпросъ, което е и мнѣние на групата, къмъ която принадлежа.

Пловдивската градска община иска отъ Народното събрание да ѝ опрости една сума отъ 128 хиляди и нѣколко стотинъ лева. Прешетарната комисия, чрѣзъ своя докладчикъ, е съгласна за това опрощаване. Тя прави една смѣтка, като казва, че общината била платила досега отъ всичката тази сума 20 хиляди и нѣколко стотинъ лева, че тя, отъ своя страна, претендирала за друга нѣкаква сума къмъ държавата въ размѣръ на 25 хиляди и нѣколко стотинъ лева или всичко 45 хиляди лева. Като приспада тази сума 45 хиляди лева, прешетарната комисия е на мнѣние да се опрости останалата сума отъ 82 хиляди и нѣколко стотинъ лева. Въ сѣщность сумата, която прешетарната комисия иска отъ насъ да опростимъ на Пловдивската община, е 82.823-50 л., плюсъ 25.333-33 л. — нѣщо около 107—108 хиляди лева. Това е, въ дѣйствителностъ, сумата, която прешетарната комисия иска да опростимъ на Пловдивската градска община. Че Народното събрание има право да опрощава суми въ нѣкои случаи, когато то намѣри за основателно, това е неоспоримо, и че и Пловдивската градска община има право да се отнесе до Народното събрание, това е тоже нейно неоспоримо право, но въпросътъ е, да-ли бива ние, въ случая, да направимъ това опрощаване? Азъ мисля, че не бива. Изслушахъ съ внимание аргументитѣ, които ни наведе г. докладчикътъ, за рѣшението, което прешетарната ко-

мисия е вземала за опрощаване на сумата. Не съмъ юристъ, по споредъ моето разумѣние, тѣзи аргументи, отъ правенъ характеръ, ми се струва, че биха имали много по-голѣмо значение или по-добъръ, много повече си биха имали мѣстото прѣдъ единъ който и да е съдъ, но не и прѣдъ едно Народно събрание. Г. докладчикътъ ни цитира членове на закона; той казва, че рѣшението било задочно, че трѣбвало да влѣзе въ сила, ама не знамъ какъ тѣй не влѣзло въ сила, че това не било право, опова било криво и т. н. Не сме ние институтътъ, който възъ основа на такива аргументи да можемъ да отидемъ да опростимъ една сума отъ 100 хиляди лева, макаръ че тя била сума дължима отъ Пловдивската градска община. Тѣзи аргументи за насъ прѣматъ значение, тѣ не подкрѣпватъ рѣшението на прешетарната комисия, ами го оборватъ, защото прешетарната комисия влиза въ ролята на неволень адвокатъ на Пловдивската община прѣдъ единъ институтъ — Народното събрание — прѣдъ който не може да се служи съ такива аргументи и да се говори за право и криво. Самата тази аргументация, казвамъ азъ, е отъ естество не да ни убѣди, но да ни разубѣди, да ни накара да признаемъ, че ние не можемъ, възъ основа на тѣзи аргументи, да опростимъ сумата, защото ние сме Народно събрание, ние не сме сѣдилище. Ако Пловдивската община мисли, че има пакърнено нѣкакво нейно право, че задочното рѣшение не трѣбвало да бѣде приведено въ изпълнение и пр., ако тази е нейната аргументация, тя трѣбваше да поднесе тази аргументация прѣдъ надлежнитѣ сѣдилища. Ако румелийскитѣ сѣдилища или сѣдилищата на съединена България — окръжнитѣ сѣдилища — сж я осѣдили, Пловдивската община имаше, и въ румелийско врѣме, и по-сетѣй при главата си апелативенъ съдъ; тя знае вратитѣ на Върховния касационенъ съдъ, тя трѣбваше тамъ да дири случай, тамъ да намѣри врѣме да занесе тази аргументация, че рѣшението било задочно, че единъ-кой си членъ отъ закона тѣй гласѣлъ, или иначе гласѣлъ. Тѣзи аргументи въ случая сж безъ значение за насъ и възъ основа на тѣхъ, ние не можемъ не 100 хиляди лева, ами и една стотинка дори да опростимъ. И азъ ще си позволяю очудването, какъ г. докладчикътъ — до колкото зная човѣкъ юристъ, отбирающъ отъ материята, и мисля, че не е той единичкиятъ юристъ въ комисията, ще ми простятъ очудването, казвамъ, когато излизатъ прѣдъ насъ съ такъвъ единъ аргументъ да ни искатъ да опростимъ 100 хиляди лева. Други трѣбва да сж аргументитѣ, възъ основа на които може да се иска отъ насъ да бѣде опростена тази сума. И тѣ сж единички тѣзи: общината или лицето, което иска да опростимъ сумата, може ли да я плати, или не може? Този въпросъ ние трѣбва да си зададемъ: ако е лице, състоятелно ли е, или не е състоятелно? Ако не е състоятелно, ще я опростимъ. Въ случая имаме една община. Ние нѣма да си задаваме въпроса, права ли е тя, или е крива. Ние трѣбва да си зададемъ въпроса: може ли Пловдивската община да плати тази сума, или не. Този въпросъ като си задаваме — и само него трѣбва да си зададемъ, а не други — на него ние намираме отговоръ, че Пловдивската община е почнала да плаща; тя е платила даже 20 и нѣколко хиляди лева.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Задържани сж отъ бирника, въпрѣки волята ѝ.

Д. Драгиевъ: Задържани сж отъ бирника, да; отъ този бирникъ, който задържа отъ всички лица и общини. Та Пловдивската община е заключнала да плаща. Ама чрѣзъ бирника. Разбира се, чрѣзъ бирника, чрѣзъ онзи държавенъ чиновникъ, чрѣзъ който плащатъ всички онѣзи, които не искатъ да платятъ

по доброволетъ начинъ. — Пловдивската община е почнала да плаща, и тя е била въ състояние да заплати 20 и пѣколно хиляди лева. Другитѣ 80 хиляди лева може ли да плати, или не? Не зная цифрата на пловдивския градски общински бюджетъ, но мисля, че е ждѣ половинѣ милионъ лева — или надминава, или надминава. Итъкъ и да не надминава, азъ доколото зная, Пловдивската община нито сама се е обивела въ несъстоятелностъ, нито другъ пѣкой я е обивилъ въ несъстоятелностъ. Тя трѣбва да си плати дълга къмъ държавата.

Ако, г. г. народни прѣдставители, ние си позволимъ да опростимъ този дългъ на Пловдивската община, възъ основа на тѣхъ аргументи, че това било единъ процесъ, по който още било въпросъ, доколко е била съ право или съ криво осъдена, че дълго било старо — още отъ 1885 г. — че на община ги опрощаваме, а не на частни лица, ще създадемъ единъ прецедентъ, щото всички общини въ България, и селски, и градски, да се явяватъ утрѣ прѣдъ Народното събрание пакъ по такива дѣла. Азъ вѣрвамъ, ще се съгласите, че не е само Пловдивската община, която е водила процесъ съ държавата. Водятъ ги почти всички общини, и селски, и градски, напр., иматъ стари или нови дѣла за горѣ, за мери и тѣмъ подобни. И утрѣ, както казахъ, тѣ ще дойдатъ тукъ съ заявления, пакъ поддържани отъ този или оиън, или отъ една прошекарна комисиѣ, отъ които лица и да се състои тя, и ще ни кажатъ: „Опростете ни това и това“. Тогава тѣ ще иматъ още единъ аргументъ въ своя полза: на Пловдивската община опростихте. Ако не имъ опростите, тогава ще кажатъ: „Тукъ за едно сте майка, а за другото — манѣха“. Ако сѣ селски общини, ще кажатъ още: „Ако бѣше пѣкой градска община, като Пловдивската, на нея щѣхте да опростите, но асѣжъ всекога ни избутватъ“. Значи — повтарямъ да кажа — ще създадемъ лошъ прецедентъ.

Не намирамъ абсолютно никакво основание за опрощението нито на единъ сантимъ и прави прѣдложение да се остави безъ послѣдствие искането на Пловдивската община, макаръ и поддържано отъ прошекарната комисиѣ.

Прѣдседателъ: Има думата г. докладчикъ.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Дълженъ съмъ да заявя, че Пловдивската община прави единъ апелъ къмъ Народното събрание за арбитражно разрѣшеніе на въпроса. Тя счита, че държавата, по закона, е изгубила правото да претендира за въпросната сума. Е, кой е най-висшиятъ органъ въ държавата, който има право да се произнесе по този въпросъ? То се знае, че този органъ е Народното събрание. То се консултира именно съ въпроса: да се приеме ли рѣшението на Пловдивската община, или не? Каквито и да бѣдатъ мотивитѣ на комисиѣта, тѣ сѣ мотиви основани на закона — тѣ не могатъ да бѣдатъ чужди и на г. Драгисва, макаръ да е земледѣлецъ, а не юристъ. — защото при рѣшението на такива въпроси, Народното събрание не може да се дезинтересира отъ постановлениѣта на законитѣ. Ако комисиѣта е имала въ съображение тѣзи закони, които имахъ, честта да ви процитирамъ, и ако се е убѣдила, че държавата е загубила правото да претендира за въпросната сума, не можемъ, само згугуй, да откажемъ на Пловдивската община и да я пратимъ да отиде прѣдъ сѣдинницата, ако Народното събрание не приеме арбитражното рѣшение на въпроса.

Този въпросъ е билъ повдигнатъ още прѣзъ 1913 г. и, вслѣдствие рѣшението на прошекарната комисиѣ, изпълненіето на присѣдата е било спрѣно. Не е вѣрно, че сумата е била внесена доброволно отъ

общината; тя е била събирана по сѣщия начинъ, по който се събиратъ държавнитѣ данѣци. Събраното и, както казахъ, е било спрѣно, вслѣдствие рѣшението на прошекарната комисиѣ, докато Народното събрание се произнесе окончателно по молбата.

А. Димитровъ: Сѣдебнитѣ пристапи сѣ, за да събиратъ принудително задълженіята.

Прѣдседателъ: Има думата г. Владимиръ Молловъ.

В. Молловъ: Г. г. народни прѣдставители! Докладчикътъ на комисиѣта излиза прѣдъ Народното събрание съ една особена теория, че Народното събрание е едно външе арбитражно учрѣждение на държавата, . . .

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Не, Народното събрание като прѣдставителъ на държавата, която е заинтересована, г. Молловъ.

В. Молловъ: Да, като прѣдставителъ на държавата. — . . . прѣдъ което българскитѣ граждани могатъ да се явяватъ, за тѣхнитѣ частни интереси, за тѣхнитѣ прѣвипри съ държавата или съ общинитѣ, и да искатъ рѣшението му по такива въпроси, които трѣбва да бѣдатъ разрѣшавани, по силата на нашата конституция, изключително отъ сѣдинницата.

Не може да има никакво съмнѣние, че, така сложень въпросътъ, рѣшението на комисиѣта трѣбва да бѣде безусловно отхвърлено. По никой начинъ, ние, не можемъ да се мѣсимъ въ функциитѣ на сѣдебната властъ, която е отдѣлена отъ законодателната и която рѣшава тѣхъ въпроси съвършено самостоятелно, автономно. Има особень редъ, по който всички заинтересовани могатъ да се отнесатъ тамъ и да добиѣтъ правото, за което тѣ сѣ претендирали или претендиратъ. Както бѣше прѣзъ извънредната сесия, когато отъ сѣщата трибуна пакъ г. Веселиновъ докладваше прошения за опрощаване на извѣстни грѣби, които не бѣха нищо друго, освѣтъ наказание, което трѣбваше да бѣде помилвано по пазелски редъ, . . .

Докладчикъ Й. Веселиновъ: То бѣше съвѣтъ друго — за помилване.

В. Молловъ: . . . така сѣщо и тукъ, ние имаме едно гражданско дѣло или една гражданска прѣвиприя, между Пловдивската община и държавата. По какъвъ начинъ ще трѣбва да бѣде разрѣшена тя? Нѣма никакво съмнѣние, че Народното събрание не може да се мѣси въ тази прѣвиприя. Тя подлежи на разрѣшение изключително отъ сѣдебнитѣ мѣста и лица. Слѣдователно, съвършено вѣрно е онова, което г. Драгисвъ изложи прѣдъ васъ, като прѣдложи да се отхвърли рѣшението на комисиѣта, а итъкъ прошекарната на Пловдивската община да остане безъ послѣдствие.

Ние не можемъ да се занимаваме съ този въпросъ и по друго едно съображение, г. Веселиновъ. Отъ Вашия докладъ става ясно едно — азъ гѣмамъ прѣвиприската на рака и не съмъ я изучилъ — че Пловдивската община е била осъдена съ едно рѣшение, което, така или иначе, е вѣзало въ законна сила. Излиза, че това рѣшение не е било приведено въ изпълнение прѣзъ течение на едно врѣме, което е било достатъчно да се смѣта, че рѣшението или изпълнителниятъ листъ сѣ изерочени. Ние ли ще разрѣшаваме сега този въпросъ? Ние сѣдебна инстанция ли сме, да видимъ, да-ли това рѣшение е изерочено, да-ли е вѣзало въ законна сила и защо не било изпълнено? Ние не можемъ да дадемъ никаква фетва по този въпросъ и, ако дадемъ, ще съркаме.

Даже да оставим на страна това, че ние нѣмаме право да издаваме такива рѣшения. Казва се, че изпълнителниятъ листъ билъ изсроченъ. Ако е тъй, азъ се питамъ: защо Пловдивската община, тогава, не се е отнесла до сѣдилищата, до Пловдивския окръженъ сѣдъ, да иска обезсилването на изпълнителния листъ? То е една работа, която ще се свърши най-късно въ единъ мѣсецъ; тя е могла да направи това отъ 1902 г. до днесъ, колкото нѣти ще. И питамъ се: защо не се е отнесла?

Д. Драгиевъ: Не бѣше възможно.

В. Молловъ: Азъ прѣдполагамъ, че е било възможно.

Сега, ако е вѣрно обратното — тъй, както пише Финансовото министерство — т. е., че изпълнителниятъ листъ е изсроченъ и че, при все това, Финансовото министерство, по единъ околенъ пътъ, чрезъ своите финансови власти е започнало изпълнението на такова едно изсрочено рѣшение, на такъвъ изсроченъ изпълнителенъ листъ, тогава, нѣма никакво съмнѣние, че то е извършило единъ произволъ.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: И за този произволъ Пловдивската община се оплаква на Народното събрание.

В. Молловъ: Моля Ви се. — Тогава пъкъ ще трѣбва ние да се разправимъ по другъ начинъ съ Министерството на финансите. И г. министърътъ на финансите ще обясни, тогава, кои сж били неговите съображения — сигурно, тѣ не сж негови, а на неговите прѣдшественици — по какъвъ начинъ е станало това.

Но, юридически, въпросътъ е поставенъ и друго-яче. Вие опрощавате една сума отъ 82 хиляди лева. Прѣкрасно. Но отъ Пловдивската община, по едно вече изсрочено рѣшение, по единъ изсроченъ изпълнителенъ листъ, взети сж по единъ екзекутивенъ начинъ 20 хиляди лева. Какво ще правите вие? Вие трѣбва да ги върнете.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Що останатъ въ полза на държавата.

В. Молловъ: Какъ така? Отдѣ-накждѣ?

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Общината е съгласна. Тя казва, сумата да остане за въ полза на държавата. Ние нѣма защо да се грижимъ за интереситъ ѝ, когато сама е съгласна.

В. Молловъ: Азъ искамъ да кажа, че въ дадения случай, ако Пловдивската община би била свършено права въ своето искане, тя щѣше да се отнесе до надлежниятъ съдебни мѣста и щѣше да получи обезсилване на изпълнителния листъ и обратно сумата, която тя е дала по такъвъ начинъ на държавата. И така би трѣбвало да стане. Ако пъкъ е вѣрно обратното, тогава азъ не разбирамъ, защо опрощавате тая сума; съображения, за да опростимъ тая сума, нѣма никакви. Ако държавата и общината се помиратъ въ такива прѣпири помежду си, ще трѣбва, тогава, по другъ начинъ Министерството на финансите да влѣзе въ спогодба съ общината. Не знамъ, какво е искането на държавата: дали е отъ частенъ характеръ, или е отъ другъ нѣкакъвъ характеръ и е обрнато въ едно парично вискане. Не знамъ, какво е рѣшението, но вѣрвамъ, че е отъ частенъ характеръ. Тогава, държавата би могла да се спогоди съ Пловдивската община.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Кой ще направи спогодбата отъ името на държавата?

Прѣдседателъ: Моля г. докладчика да не прѣкъсва оратора.

В. Молловъ: Министерътъ на финансите, чрезъ Министерския съветъ, а не Народното събрание. — Тогава, ние ще одобримъ дѣйствието на административната власт. Това ние сме въ власт да направимъ; ние сме компетентни, тогава, да дадемъ одобрение на такъвъ единъ актъ на министра на финансите, че той правилно е спогодилъ. Но Министерскиятъ съветъ е, който ще рѣши, а не ние. Постановлението на Министерския съветъ, най-послѣ, би могло да дойде тукъ, обаче не сме ние властта, която ще се произнася по тѣзи въпроси и ще влиза въ такава спогодба съ Пловдивската община.

По тоя начинъ, азъ мисля, че рѣшението на комисията по тоя въпросъ е свършено неправилно. То нарушава функцията, собствено компетенцията на Народното събрание; нарушава правата и властта на съдебните власти, и влиза въ разискване на единъ въпросъ, който е чисто юридически, въпросъ споренъ прѣдъ сѣдилищата, който, слѣдователно, тукъ не може да бѣде разрешенъ.

Азъ тъй също се присъединявамъ къмъ онова ходатайство, което направи г. Драгиевъ — да се остави искането на Пловдивската община безъ послѣдствие, като тя се отнесе до надлежниятъ мѣста, било съдебни, било Финансовото министерство, за да оправи нейната работа.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Василь Коларовъ.

В. Коларовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще поддържамъ заключението на комисията по тоя въпросъ и ще моля Народното събрание да гласува за опрощаването на тая сума. Азъ ще направя това между другото и затуй, защото малко по-добъръ познавамъ фактическитъ обстоятелства на тоя въпросъ.

Вие виждате, г-да, касасе се за нѣкакъвъ си дългъ отъ 1885 г. Отъ 1885 г. до днесъ тоя дългъ не е събранъ. Неужели това не ви прави впечатление? Въпросътъ нѣма да се обясни съ едно нехайство на финансовата власт. Не затова не е събранъ тоя дългъ, защото държавата не събира своите вземания — тя много усърдно събира своите вземания, събира ги е, и сега продължава да ги събира. Ако въ дадения случай тая държавна вземаница не е събрана, то е именно затова, защото се касасе за една вземаница отъ съмнително произхождение, една несигурна вземаница или, по-скоро, една вземаница, която е просто неправдо да бѣде събрана.

Г-да! Касасе се за единъ дългъ, който е не даже отъ румелийско врѣме, ами който е отъ врѣмето още на руската окупация. Имало е въ Пловдивъ нѣкакъвъ си фондъ, още прѣзъ врѣме на руската окупация, въ свързка съ войната. Слѣдъ като биде констатирана Източна-Румелия — този фондъ е билъ дотогава въ рѣцѣтъ на общината — правителството на Източна-Румелия е искало да встъпи въ правата на кредитора на общината за вземането на тая сума. Въ 1885 г. работата е дошла до сѣдъ, както виждате, и още тогава е взетъ изпълнителенъ листъ. А слѣдъ съднението на Източна-Румелия съ Княжество България, правата по тоя изпълнителенъ листъ сж приминали върху българската държава. Произхождението на тая сума напълно точно днесъ не може да се опрѣдѣли, обаче отъ свѣдѣнията, които се събиратъ, отъ стари хора отъ онова врѣме, които сж участвували, било въ общинския съветъ, било въ управлението на Източна-Румелия, излиза, какво тукъ се касасе за нѣкаква си сума, която е служила за благотворителни цѣли. Тая сума е останала въ рѣцѣтъ на общината и фактически е била употребена отъ

ноя за дълъ редъ благотворителни работи. Но вслѣдствие на туй, че много скоро кредиторитѣ се слѣдватъ, замѣняватъ, то произхождението на сумата се забравя, а остава само фактътъ, че има издаденъ записъ, а послѣ изпълнителенъ листъ, и сега за българската държава съществува само една вземаница по единъ изпълнителенъ листъ. Но менѣ ми се чини, че по единъ такъвъ въпросъ, Народното събрание е въ правото си да потърси произхождението на дълга, и когато намѣри, че въ дадения случай съществуватъ основания за опрощаване на дълга, по естеството му, то е въ правото си да опрости този дългъ.

Г. г. народни прѣдставители! Въ продължение на толкова години, сумата не е била събрана, но въ продължение на толкова години, Пловдивската община е напълно издължила, по най-различни начини, спрѣмо държавата това задължение, ако даже то е дѣйствително. Ами Пловдивската община е дала на българската държава мѣстото, където е построенъ музеятъ, мѣстото, където е построена държавната библиотекъ; Пловдивската община е дала на българската държава мѣстото, дѣто се намира сега царската градина въ Пловдивъ — то е градско мѣсто, дадено на държавата. Пловдивската община не иска обезщетение за това.

А. Димитровъ: Да е искала да ѝ се плати, г. Коларовъ.

В. Коларовъ: Моля Ви се. — Прѣзъ 1905 г. Пловдивската община подари на държавата, за постройка на царски палатъ, най-хубавата частъ отъ гр. Пловдивъ, Бунарджика — едно мѣсто, което струва много повече отъ тия мизерни 82 хиляди лева, за които е днесъ думата. Това Пловдивската община е дала на държавата.

А. Димитровъ: За да има едно голѣмо здание, царски дворецъ.

В. Коларовъ: Въ всеки случай, тя е дала доста пѣщо на държавата.

Д. Драгиевъ: Нека по-напрѣдъ си плати борча, когато може толкова да подарява.

В. Коларовъ: По-нататкъ, г. г. народни прѣдставители, прѣзъ врѣме на миналата война, Пловдивската община склучи единъ заемъ отъ 300.000 л., които тя употреби прѣдимно за поддръжка на сѣмействата на българскитѣ войници. Пловдивската община се натовари съ една задача, която, по право, се пада на българската държава, както това е въ всички страни. Българската държава бѣше длъжна да поддържа сѣмействата на своитѣ граждани, които тя мобилизира и прати на бойното поле, но при отсъствието на единъ законъ, това направи Пловдивската община отъ свои срдѣства. И благодарение на дълъ редъ обстоятелства, които азъ изложихъ, и на още едно друго обстоятелство, което нѣма защо да излагамъ тукъ, днесъ финанситѣ на Пловдивската община сж твърдѣ задрѣстени. Тя се намира въ едно плачевно финансово положение.

А. Димитровъ: Тогава, да ѝ отпуснемъ инвалидна или поборническа пенсия.

В. Коларовъ: Моля Ви се. — Г. г. народни прѣдставители! Вие не можете да съберете тази сума, бѣзъ да поставите на рискъ изпълнението на пай-същественитѣ функции на Пловдивската община отъ страна на общината.

Но не е само туй. Ако, г. г. народни прѣдставители, вие се намирахме прѣдъ единъ кредиторъ,

който не е държавата, прѣдъ единъ частонъ кредиторъ, споръ нѣмаше да съществува; нѣмаше никогашъ никаква властъ да бѣде сезирана съ този въпросъ, защото никой обикновенъ кредиторъ не е въ състояние да приведе въ изпълнение този изпълнителенъ листъ: той е погасенъ, той вече не съществува. Но защото кредиторътъ е държавата, която разполага съ властта, съ бирницитѣ, защото имаме работа съ единъ фискъ, затова могатъ да се събиратъ по насилнически начинъ тѣзи пари отъ общината. Ако въ продължение на повече отъ 15 години, въ продължение на 18 години, нищо не е събрано по изпълнителния листъ, питамъ ви: по силата на кой законъ, по силата на какво право, по силата на каква властъ, вие можете да съберете сега тази сума отъ тоя длъжникъ — Пловдивската община? Виждате ли? — работата е тѣй ясна, г-да. Държавата събира, защото е въ рѣшитѣ й властта. Никой съдебенъ приставъ нѣма да извърши нито едно правилно съдебно дѣйствие по тоя изпълнителенъ листъ, а държавата върши такива дѣйствия.

Питамъ: ако всичко това е вѣрно, защо, тогава, вие искате да се влиза въ едно прѣрѣкание, въ една разпавия, да се сезиратъ не знамъ какви сждилища по този въпросъ? Неуже-ли Народното събрание не е въ състояние, по своята властъ, слѣдъ като изучи въпроса, слѣдъ като го обсъди всестранно, не само отъ юридическа гледна точка, отъ финансова гледна точка, но тѣй също отъ гледна точка на справедливостта, неуже-ли, казвамъ, Народното събрание не е въ правото си да удовлетвори молбата на Пловдивската община и да ѝ даде възможностъ тя да задоволи чрѣзъ срдѣствата, съ които разполага, други обществени не по-малко важни нужди?

Г. г. народни прѣдставители! Тукъ вие говорите, че Народното събрание било влизало въ прерогативитѣ на друга нѣкаква си властъ. Но неуже-ли тукъ, въ сждото Народно събрание ние, не сме чували да се застъпва гледището, държавата да отстъпва, даже когато е имало споръ, безъ да чака рѣшението на сжда, едно парче гора или мера на нѣкое село? Ако, г-да, се касаеше да се отстъпи една гора или една мера, вие, г. г. земледѣлци, щѣхте да бждете първитѣ, които ще гласуватъ за отстъпването на тая гора или мера на селото.

Отъ лѣвия центъръ: Не е вѣрно.

А. Димитровъ: Кажете единъ примѣръ, дѣто да е отстъпена подеждима гора.

В. Коларовъ: Но, защото се касае да се опрости една сума на Пловдивската градска община — която е изразходвала грамадни срдѣства за нужди, които държавата трѣбваше да посрѣща — затова вие се държите о не знамъ какво смѣшение на компетентностъ, както прави г. Молловъ.

В. Молловъ: Поддържамъ, защото съмъ правъ.

В. Коларовъ: По всички тия съображения, г. г. народни прѣдставители, азъ заявявамъ, че искането на Пловдивската община е право, и ще гласувамъ за него.

В. Молловъ: Само, не обяснихте, защо не се отнасятъ до сжда.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Ако общината може да се споразумѣе направо съ държавата, нѣма защо да търси сжда.

Прѣдседателъ: Нѣма защо да се карате, г. докладчикъ.

Докладчикъ И. Веселиновъ: Не се карамъ.

А. Димитровъ: Има нѣщо почестно въ тая работа, г. Веселиновъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. д-ръ Никола Геннадиевъ.

Д-ръ Н. Геннадиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Пловдивската градска община се е отнесла до Народното събрание за разрѣшене на единъ висшъ споръ между нея и държавата. Тѣй сж разбрали, въроятно, работата членовецъ на комисията и затова сж употребили тукъ думитъ, че Народното събрание се призовава да се произнесе като, единъ видъ, върховенъ арбитъръ. Не трѣбва да вземаме поводъ отъ една фраза и отъ нея да вадимъ заключения, които сж очевидно криви, а трѣбва да разгледаме сжцината на работата. Ако Народното събрание не може да се занимава съ тоя въпросъ, мнѣнието на комисията не може да бѣде утвърдено и просбата на Пловдивската община ще трѣбва да се отхвърли. Ако Народното събрание има право да разрѣши тоя въпросъ, ще видимъ, тогава, справедливо ли е, пакъ ли е да се удовлетвори молбата на Пловдивската община и, ако е справедливо, ще трѣбва да се удовлетвори.

Каква е работата, сама по себе си? Въ 1884 г. прѣди съединението, въ румелийско врѣме, държавата завела искъ противъ Пловдивската община, на основание на два записа, подписани отъ единъ турчинъ, помощникъ-емеръ. Вижда се, че Пловдивската община е взела по нѣкое врѣме, много по-рано, помощъ отъ държавата, и общината, разбира се, прѣдставена отъ тоя помощникъ-емеръ, турчинъ, е била осждена задочно, защото, въроятно, никой не се е явилъ въ сждилището. Рѣшението е издадено прѣвъ м. май 1885 г. На 6 септември с. г. се провъзгласи съединението. Пловдивската община не е могла да направи отзивъ на рѣшението, защото въ бившата Източна-Румелия се установиха български сждилища, процедурата бѣше съвършено друга и за ликвидиранието на процеситъ се учрѣдиха извѣстни врѣмешни правила. Отъ него врѣме до 1902 г., правителството не си е искало паритъ — мислѣло е, че тази работа не е осждена още. Общината не е направила нищо, защото не е могла наново да се яви прѣвъ сждилищата. И въпросътъ е останалъ тѣй. Въ 1902 г. държавата си иска паритъ отъ общината, но послѣдната заявила: „Много късно идете, и нѣма защо азъ да завеждамъ искъ въ сждилищата; сега, подиръ разбъркването, подиръ като една държава е изчезнала и друга е дошла на мѣстото ѝ, нѣма какъ да платя тоя искъ“. И е заявила, че нѣма да плати паритъ. Ако можеше въ това положение работата да се изпрати въ сждилищата, г. Молловъ щѣше да бѣде правъ. Има ли нѣкакво срѣдство Пловдивската община да отиде въ сждилищата?

Д-ръ В. Молловъ: Да иска обезсилване на изпълнителния листъ.

Д-ръ Н. Геннадиевъ: Тя е осждена задочно, при извѣстни закони, които нѣматъ днеска сила. За такива специални случаи прочетете врѣмешнитъ правила за ликвидацията на румелийскитъ процеси и ще видите, че тамъ нищо ясно не е казано.

Може ли държавата да иска отъ общината паритъ, може ли да иска привеждането въ сила на изпълнителния листъ — чрезъ сждебния приставъ да си вземе паритъ? И това не може, защото законниятъ срокъ е изтекълъ и общината има право да не плаща. И тогава държавата се намѣся съ силата си. На 1912 г. министърътъ на финанситъ прѣдписва: „Ще вземете паритъ насила; общината не рачи да

прѣдвиди въ бюджета си извѣстна сума, за да си изплати тоя дългъ, по бирницитъ ще взематъ отъ извѣстни доходи на общината толкозъ и толкозъ“. Общината се отнася до Народното събрание, за да бѣде защитена отъ едно дѣйствието на правителството, което ти смѣта, че е произволъ. Всичкиятъ въпросъ е тамъ. Почтасмийтъ г. Коларовъ ни каза, че и за други работи Народното събрание се е признавало за компетентно и е разрѣшавало спорове. Вие всички сте свидѣтели, че когато общинитъ сж се отнасили до Народното събрание, даже и да има спорове съ държавата, Народното събрание по справедливостъ ги е разрѣшавало и никой досега не е повдигналъ протестъ. Въ този специаленъ случай, който толкова е изключителенъ, който се отнася за единъ борчъ, който датира отъ румелийско врѣме, по който е издаденъ изпълнителенъ листъ по рѣшене, не влѣзло въ законна сила — изпълнителниятъ листъ е изгубилъ всѣкаква сила, защото е минало толкова врѣме, колкото се иска отъ закона, за да бѣде срокътъ изтекълъ — може ли Народното събрание да се произнесе? Разбира се, може. Какво трѣбва да бѣде рѣшението на Народното събрание?

Ще си позволя да ви кажа една подробностъ по тази работа. Ако на 1912 г. министърътъ на финанситъ не бѣше прѣдписалъ да се взематъ насила паритъ — азъ не мисля, че г. министърътъ на финанситъ се е занимавалъ този въпросъ, въроятно, е отишълъ въ извѣстно отделение на Министерството на финанситъ и тамъ чиновникитъ сж дали разпорѣждане, което министърътъ, разбира се, е подписалъ.

В. Коларовъ: Министърътъ на финанситъ е спрѣлъ събирането на сумата въ 1912 г.

Д-ръ Н. Геннадиевъ: Ще дойда и тамъ, г. Коларовъ, една минута само. — . . . ако г. министърътъ на финанситъ не бѣше наложилъ да се взематъ насила паритъ, казвамъ, нѣмаше да бѣдемъ сезирани съ този въпросъ. Щѣха да изминатъ още години и тогава никой нѣмаше да приказва по тази работа. Но министърътъ на финанситъ е счелъ, че е трѣбвало да се намѣси и е прѣдписалъ да се взематъ паритъ насила. Тогава общината се отнася до Народното събрание, и то какъвъ ходъ се дава на това прошение. Народното събрание, както е редътъ, пише на Финансовото министерство: „На мнѣние ли е правителството, прѣдставителътъ на казната, да не дири тази сума отъ Пловдивската община?“ Финансовото министерство отговаря на м. априлий 1913 г., слѣдователно, при сжщия финансовъ министъръ — и при бившето правителство Финансовото министерство е било на туй мнѣние, което е изказало въ писмото отъ м. априлий 1913 г. — че тази сума не е справедливо да се дири отъ Пловдивската община. И тогава Народното събрание поиска отъ правителството да спре насилническото изпълнение дотогава, докогато се произнесе Народното събрание. Самото правителство, макаръ че е изгаснала всѣкаква сила на изпълнителния листъ, се произпаса, дава мнѣние, че Народното събрание трѣбва да опрости тази сума. При тия условия, мисля, очевидно е, че такива стари смѣтки отъ румелийско врѣме, паритъ, дадени като помощъ на тогавашната столица на Южна-България отъ румелийското правителство, не трѣбва да се дириятъ. Трѣбва тази смѣтка да се покрие, както е ставало въ всички държави, както е ставало въ Италия съ борчовецъ на Флоренция, когато е била столица, както е ставало и въ много други страни, и на този въпросъ, който нѣмаше да вземе такива размѣри, да се тури край по най-естественъ пътъ, сир. като се уважи мнѣнието на министра на финанситъ, дадено миналата година — че не трѣбва да се дири тази сума отъ Пловдивската община, защото тя нищо не дължи. Ще речете, че е опрощение или че нищо

не се опрощава, защото общината нищо не дължи, то е сѣ едно. Главното е да не се дирятъ тѣзи пари.

В. Молловъ: Тогава, трѣбва да се върнатъ и 20-тъ хиляди лева, които държавата е събрала.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Ако не ги искатъ, какво ще имъ връщаме? Нѣма да имъ даваме повече отъ това, което тѣ искатъ.

Прѣдседателятъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Х. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Заклучението на комисията е правилно. Както виждате, това е било единъ процесъ въ турско време. Въ румелийско време правителството бѣше турско, Румелия бѣше административна автономия. Борбата е била между тия двѣ правителства. А процесътъ въ основата си не е вървенъ, не е справедливъ, защото единъ турчинъ да вземе да даде двѣ разписки, и подиръ това да отиде задочно да осъди общината, ние знаете какво значи туй. Вземете датата 2 май 1885 г. Отъ тази дата до 1 януарий 1886 г. има повече отъ 6 мѣсеца. А когато стана съединението, на 1 януарий, влѣзхоа въ сила българскитъ закони съ указъ отъ князь Александъръ I. Слѣдователно, пакъ съгласно законитъ на Румелия, отъ 2 май — имаме: юний, юлий, августъ, септемврий, октомврий, ноемврий, декемврий — до 2 декемврий ние имаме вече седемъ мѣсеца. Значи, по мѣстнитъ тогава закони, задочното рѣшение е стояло неизпълнено повече отъ 6 мѣсеца. Това е достатъчно, за да се счита по румелийския законъ рѣшението *nulle et non avenue*. Слѣдователно, нѣма нищо съгласно румелийскитъ закони, никакво рѣшение нѣма. И докладътъ на комисията е напълно съгласенъ съ тогавашнитъ закони. Достатъчно е само да се попитаме: на какво основание може Министерството на финанситъ да счита дѣйствително това рѣшение, на кой законъ се е основавало то? Естествено на канцеларски законъ. Азъ не вървамъ нито единъ министъръ на финанситъ да е обсъдилъ този въпросъ. Той е подписалъ, както подписва много бумажки, които се турятъ на масата му, като неважни въпроси. Но това е канцеларски въпросъ. Нѣкой чиновникъ въ канцеларията си го е рѣшилъ, безъ да си даде трудъ да се съобрази съ законитъ и да си каже, че тукъ нѣма никакво рѣшение. Азъ не мога да мѣча даже единъ обикновенъ подданикъ, неже-ли столицата на бивша Румелия. Съ това нѣщо, значи, е станало една голѣма грѣшка, проявена е голѣма ревностъ отъ страна на нѣкои чиновници, безъ да се съобразяватъ съ законитъ.

Много основания е имало да се счита, че дѣлото е просрочено. Отъ 1885 г. до 1902 г., ако включимъ, имаме 18 години; ако не я включимъ, имаме 17 години, а давността е 15 години, защото е почнала при меджелето. Съгласно новия законъ отъ 1889 г., една давностъ почнала при меджелето, и подиръ свършва съ меджелето, пакъ е просрочено. Защо тогава така произволно бирникътъ е турилъ ржка на общината? Незаконно, несправедливо. Нѣма защо да се подвежда въпросътъ тѣй, както го подведоха тукъ нѣкои г. г. народни прѣдставители — може ли да се занимае Народното събрание съ спории сѣдебни правоотношения или не — ами ще се подведе тѣй: никакво спорно правоотношение не съществува, никакъвъ изпълнителенъ листъ не съществува по законитъ, произволно е дѣйствието на министра на финанситъ и, слѣдователно, такова едно дѣйствие не може да даде никакви богатства на държавата, на страната, и тия пари държавата нѣма да ги вземе. Туй е то всичкото. Справедливостта е ясна, а формулировката ще бѣде тая. Може коми-

сията и нѣкои оратори да мислятъ, че е въпросътъ за спорно правоотношение. Въ сжщностъ не съществува спорно правоотношение. Произволно сж събрани известни пари, които пари, обаче, ги остави общината. Защо? Защото държавата е такъвъ кредиторъ, че и законитъ я ограничаватъ да връща неправилно събранитъ пари, ако не се поискатъ обратно въ срокъ: напр., като ви вземе неправилно пари, ако въ продължение на една година ние не отидете да си ги искате обратно; ти не ви ги дава вече. Защото иначе тя кога ще се разплати съ токозъ свои подданици? Така щото, взетото е взето, общината съ него се помирява. Ние виждате, че това е неправда, но отишло отъ държавата въ общината или отъ общината въ държавата, нищо не значи; тѣ сж едно и сжщо нѣщо въ много отношения. Затуй общината казва: „Взетото взето, останалото молимъ Народното събрание да го прости.“

Ето защо, казвамъ, заклучението на комисията, по моето мнѣние, е съвършено правилно, съвършено законно, и трѣбва да признаемъ тази справедливостъ — да се опростятъ тия пари.

Прѣдседателятъ: Има думата г. Марко Турлаковъ.

М. Турлаковъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдъ насъ, както чухме, се докладва едно заявление отъ Пловдивската градска община за опрощаване на една сума отъ 128.000 л. Чухме аргументитъ на г. докладчика на прошетарната комисия, чухме доводитъ на г. Генадиева, чухме доводитъ на г. Коларова, и тия на г. министъръ Попова. Колкото и да се абстрахирахме отъ мисълта, че всички тукъ народни прѣдставители изхождаме отъ известни центрове, сѣ пакъ трѣбва да признаемъ, че човѣкъ, когато произхожда отъ единъ центъръ, малко-много се счита нѣкакъ си морално задълженъ да зачита единъ интересъ на дадена община. И нека признаемъ въ дадения случай, че както г. Генадиевъ, тѣй и г. Коларовъ, тѣй и г. Поповъ се помъжчиха да защитятъ интереситъ на Пловдивската градска община, като искаха да хвърлятъ всичката вина на държавата, а да фаворизиратъ или пъкъ да опростятъ нехайството, го речете, както иска да го изтъкне г. докладчикътъ, или пъкъ виновността на Пловдивската градска община, задѣто е останала да дължи прѣдъ държавата една сума отъ 128.000 л. Позволете ми, г-да, колкото и малко да съмъ запознатъ съ въпроситъ, които искатъ да ни се изтъкнатъ отъ юридическа гледна точка, да попитамъ: кое е дало основание и право на комисията да ходатайствува за опрощаването на този дългъ. Нека ми бѣде простено да не се съглася съ всички ония доводи, които се приведоха тукъ. Първиятъ доводъ, който г. докладчикътъ изтъкна, е слѣдниятъ. Той казва, че дългътъ произхожда отъ едно вземане отъ 5 май 1885 г., че за туй вземане Пловдивската градска община е била осъдена съ едно рѣшение задочно, и че, слѣдователно, нѣмала възможностъ тогава да защити нѣкакъ си своитъ права. Г. г. народни прѣдставители! Г. Коларовъ е добъръ юристъ, сжщо г. Генадиевъ и г. Поповъ. Тѣ знаютъ, че слѣдъ съединението, въ 1885 г., съединена България издаде единъ законъ, съ който уреждаше въпроса за висящитъ и спорни дѣла отъ бившата Източна-Румелия. Пловдивската градска община, въ лицето на нейнитъ добри защитници, въ лицето на нейнитъ пѣкогашни, може-би, съвѣтници въ Пловдивския градскъ съвѣтъ, не се е възползвала отъ онова законоположение, което е давало право и ней да обори онова рѣшение, взето при бившата Източна-Румелия, ако то е незаконно. Най-малко основание има да се привежда тукъ този аргументъ, за да опростимъ дълга на Пловдивската градска община. Но, г. г. народни прѣдставители, има другъ мотивъ, поради който докладчикътъ на

комисията и заедно с него защитниците на рѣшението на комисията, искатъ да се опрости тази сума на Пловдивската градска община — затуй, защото имало единъ законъ, който казва: когато едно вземане просрочи единъ срокъ — законътъ за давността — не можело да се иска събирането на сумата по такъвъ изпълнителенъ листъ. Нека ме извинятъ тия господа, но и въ туй отношение тѣ не сж прави. Не сж прави затуй, защото, ако вземете да прѣждадате дѣлото, ще видите, че дѣйствиелно Пловдивската градска община е осждена прѣзъ м. май 1885 г.; до 1902 г. изтича давностниятъ срокъ на вземането. Слѣдователно, въз основа на туй би слѣдвало да се счита, че това искане е неизискуемо или че изпълнителниятъ листъ е изгубилъ своята сила. Добръ, по самата Пловдивска градска община, която иде тукъ да се силава на такова едно рѣшение, въ своето заявление казва: „Независимо отъ това, освѣнъ че ние прѣзъ 1912 г. неправилно платихме сумата, която ни се иска — финансовитѣ власти пасила я удържакъ — ние претендираме за общинскитѣ мѣста, които държавата е взела, за да построи здания върху тѣхъ или пѣкъ които сме дали на двореца“, и не знамъ още какво. Претендиратъ за 23 хиляди лева, струва ми се, които били подарени. „Дадохме на държавата, слѣдваще, казватъ, тѣзи мѣста да ни се прихванатъ“. Съ туй свое искане Пловдивската градска община иде да признае, че тя самата, по-късно отъ издаването на този изпълнителенъ листъ, прѣзъ врѣмето, за което се силава да смѣта, че давностниятъ срокъ е текълъ, нарушава тоя давностенъ срокъ. Слѣдователно, нейниятъ аргументъ, че щомъ до 1902 г. тая сума не е събрана, не трѣбва да се събира, пада самъ по себе си. Самата тя е нарушила давностния срокъ. Азъ прѣминавамъ по-нататъкъ.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Една фактическа грѣшка.

М. Турлановъ: Моля Ви се, г. докладчикъ. Вие имате думата, послѣ пакъ ще я имате и тогава ще ми въразите. — Азъ минавамъ по-нататъкъ. Пловдивската градска община е била заставена да плаща. Държавата не е прибрала наврѣме тая сума, поради нехайството на нейнитѣ бивши управници — които и да сж тѣ, не искамъ на никого да смѣтна въ извинение това. Българскитѣ държавници, българскитѣ финансови министри, които пращатъ пристава да задигне чергата на послѣдния бѣднякъ, не сж пристъпили наврѣме да събератъ тая сума. При все това, безъ да е изтекълъ давностниятъ срокъ, Министерството на финанситѣ е прѣдписвало на Пловдивската градска община да внесе сумата въ бюджета си за изплащането на този дългъ. Пловдивската градска община, въ лицето на своитѣ управници, е отлагала това, по единъ или другъ случай, не е замисляла за този дългъ. „Въ 1912 г. казватъ тѣ въ заявлението си, държавата чрѣзъ финансовитѣ си власти ни задържа една сума отъ 20.000 л.“ Г. г. народни прѣдставители! Като вземете прѣдъ видъ, че прѣзъ 1912 г. сж имъ вземали 20.000 л. и като обърнете внимание на сроковетѣ, когато тѣ смѣтатъ, че е имало едно вземане на общински земи, общински мѣста, и ги прѣсмѣтнете до датата на събирането на тази сума отъ 20 хиляди лева, ако застанете на друго становище, ако речете, че давностниятъ срокъ е започналъ да тече по този изпълнителенъ листъ отъ оная дата, когато тѣхната земя е била вземана отъ държавата, ще видите, че давностниятъ срокъ не е билъ изтекълъ, когато държавата е одържала 20.000 л. Като погледнете така на работата, ще дойдете да се съгласите, че нѣма никакво юридическо основание, никакво право нито г. докладчикътъ, нито Пловдивската градска община да иска да ѝ се опрости сумата. И да бѣше имала даже такова основание, по-

право бѣше тогава Събранието да постанови да се остави работата на Министерството на финанситѣ, като му вѣнѣи въ длъжностъ да събере сумата отъ опзи, който е виновникъ, задѣто е останала тази работа така. Споредъ мосто разбиране нѣма никакво основание, нѣма никакви законни мотиви, нито юридически, нито морални да се съгласимъ съ доводитѣ на комисията, а така смѣи и съ доводитѣ на г. Коларова, да опростимъ на Пловдивската градска община 82 хиляди лева или 107 хиляди лева, както ги прѣсмѣтна г. Драгиевъ.

Ще се спра за минутка още на другъ единъ въпросъ. Г. Коларовъ каза, че Пловдивската градска община е дала земи, е дала мѣста на държавата, на двореца, за да ги използвавъ, и тя има право, слѣдователно, като ги е харизала, да иска това опрощение отъ държавата. Г. г. народни прѣдставители! Оная община, която въ лицето на своитѣ управници, които сж били тогава или вчера, или днесъ, може да дарява, да харизва, има най-малкото право да иска държавата да харизва на нея, защото въ такъвъ случай ще заприлича на българската поговорка: „Съ чужда пита майчинъ поменъ“. И този аргументъ, слѣдователно, е несъстоятеленъ.

Азъ ще прѣмина по-нататъкъ на още единъ въпросъ. Г. Коларовъ казва: „Вие, които не се сжжните да дадете мѣсто, земя, или гора на това или оноа село, защо не искате да се опрости този дългъ на Пловдивската градска община? Г. г. народни прѣдставители! Когато ние сме излизали отъ тази трибуна да искаме да се отпусне пѣщо на жителитѣ на единъ-кое си село, не сме искали това по единъ изпълнителенъ листъ, по едно фактическо вземане, както с въ случая, а сме го искали за единъ имоти, които сж малодоходни, и които добръ е да се дадатъ на хората, за да се използватъ срѣну пари, не даромъ, или пѣкъ, когато дохожда работата до такива дребни имоти, които държавата не може да използва, не може и да продаде, за да получи приходи. Само тогава ние сме заставали на стълбището, че такъва имоти трѣбва да се дадатъ на нѣкое просвѣтително учрѣждение, каквито сж училищнитѣ и църковни настоятелства. Въ туй отношение искамъ да ви кажа, че онова, което привеждаше г. Коларовъ, съвѣмъ се губи прѣдъ нашитѣ очи при нашитѣ съображения.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ се обръщамъ още единъ пѣтъ къмъ васъ да ви изтъкна, доколко доводитѣ на г. Коларова сж несъстоятелни и въ друго отношение. Азъ намирамъ, че ако има извѣстна вина въ дадения случай, задѣто Пловдивската градска община, по право осждена въ монѣтъ очн, ще плати единъ дългъ отъ 100 хиляди лева, тая вина я иматъ и г. Коларовъ, и г. Геннадиевъ, и всичкитѣ бивши и досегашни пловдивски управници и депутати, които сж оставили тая работа да върви така. Ако тѣ смѣтатъ, че Пловдивската градска община е била права и че е трѣбвало да се защитятъ нейнитѣ интереси, г. Коларовъ — той и сега е общински съвѣтникъ и завчера е билъ такъвъ — г. Поповъ, г. Геннадиевъ и други е трѣбвало да уредятъ тая работа прѣдъ съдилищата или кждѣто и да с. Ако има виновници за неуредждането на тая работа, азъ смѣтамъ, че единъ отъ тѣзи виновници е г. Коларовъ. И ако онова, на което заставаше той, че неправилно, насилствено единъ видъ, държавата е одържала на Пловдивската градска община 20.000 л., г. Коларовъ, който и сега е общински съвѣтникъ, въ гората ли бѣше, та не заведе дѣло противъ държавата за произволъ? (Смѣхъ) Той е чакалъ, мълчалъ и сега, когато вижда, че този въпросъ е дошълъ до Народното събрание, дошло му на умъ, като голѣмъ поклонникъ на пролетарията въ Пловдивъ, да излѣзе да плаче за него.

По всички тия съображения, прочее, азъ ви моля да оставите това заявление безъ послѣдствие, защото съ него ще създадете единъ прецедентъ и ще утвърдите още повече въ главитѣ на онай маса, на сния наши избиратели, които иматъ възможностъ да ни наблюдаватъ сѣга какво вършимъ, че ние, народното прѣдставителство, сме за единъ майка, а за други манеха. Прочее, холатайствувамъ да се остави заявлението безъ послѣдствие. (Ржонлъскане отъ лѣвния центъръ)

Прѣдседателътъ: Има думата г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! И другъ пътъ съмъ ималъ случай да кажа, че пропартната комисия прави често пѣти голѣми погрѣшки при оцѣнката на аргументитѣ, които прѣдставлява въ камарата за одобрение или неодобрение на нѣкое искане на нѣкои граждани или на нѣкоя община. Г. Молловъ бѣше правъ отъ дѣло, когато ви спомена, че намъ се е прѣдлагало да опроцаваме глоби — нѣщо, което не е наша работа. Той бѣ правъ и днесъ, когато засидно съ г. Драгичева ви каза, че Народното събрание не е нѣкаква върховна съдебна инстанция да проверява правилността или неправилността на дадени съдебни актове. Народното събрание има суверенното право да опроцава държавнитѣ дългове, дълговетѣ къмъ държавата, и нищо повече. Помняванията, съдебнитѣ рѣшения сж работа на съответнитѣ административни утвърждения. Ето защо, ако почтаемата комисия не бѣше излѣзла съ тѣзи аргументи, съ които излѣзе тукъ прѣдъ насъ, нѣмахме да има тѣзи спорове. А спороветѣ, безспорно, сж свършено основателни отъ страна на тѣзи, които отъ формално гледище поддържатъ, че Пловдивската община нѣма това право. Азъ бихъ отишълъ по-далечъ и бихъ упрекнулъ и г. Коларова, и г. Христова, наши политически другарь. Това заявление носи подписка на кмета г. Козаровъ, неговитѣ съвѣтници сж много добри юристи. И г. Коларовъ, и г. Христова, и други приятели, и г. Поповъ, министъръ на правосъдието, какъ допуска г. Козаровъ да подаде въ Народното събрание едно заявление съ тѣзи мотиви, които той е написалъ въ своето прошение? Г. кметътъ не е юристъ; той е търговецъ човѣкъ; но когато се обръща къмъ Народното събрание, не трѣбваше ли по този въпросъ да иска мнѣнието на тѣзи хора, които сж компетентни по самата материя, за да дадатъ тѣ отъ нѣкои аргументи, които важатъ прѣдъ народното прѣдставителство? Ние нѣма да се занимаваме съ перемции и съ прескрипции; това е работа на съдебнитѣ утвърждения. Но, както и да е, кметътъ не е солидаренъ никога, а е излѣзълъ съ едно заявление свършено несъстоятелно. Ето защо, по тия съображения, които излага комисията, че рѣшението било просрочено, или както г. министърътъ, че такова рѣшение не сжествува, ние не сме компетентни да се произнесемъ.

Но тамъ, въ това сжко заявление има една друга точка, въ която се казва: По този начинъ, по който г. министърътъ на финанситѣ постѣпва, ни разстрои свършено финансовото положение на града. Въ закона е казано, че за да може да се наложи запоръ върху дадени приходи на общината, трѣба прѣдварително да се прѣдвиди въ бюджета, за да се балансира този бюджетъ въ прихода и разхода си. Г. министърътъ на финанситѣ, като не е направилъ това нѣщо, чрезъ г. министъра на вътрѣшнитѣ работи, да се внесе въ бюджета на Пловдивската градека община тази сума, постѣпено да се издѣлжава, той тапи militair е заповѣдалъ на бирника, понеже той събира върхушнитѣ на Пловдивската община, да одържи 20 хиляди лева. Ами тази дунка, която е направена въ приходитѣ на Пловдивската община, съ какво ще се покрие? Защото разходътъ

е балансиранъ съ прихода. Вие, г. министре на финанситѣ, виехте приходитѣ, ами какъ ще живѣе тази община? Ето защо Пловдивската община е права, като казва, че при този начинъ, по който постѣпва финансовата администрация, азъ не съмъ съвършено въ несъстояние да се управлявамъ. И ние си позволяемъ, макаръ да не живѣмъ въ Пловдивъ, но често тамъ имамъ работа, да кажа, че Пловдивската община въ финансово отношение стои много злѣ. Ако г. министърътъ на финанситѣ би се позанималъ да прочете нейния бюджетъ, да види нейнитѣ постѣпления и нейнитѣ грамадни пужди, обществени, социални, градски, той щѣмо да види, че не само не може по този начинъ да се постѣпа на приходитѣ на тази община, но държавата би била длъжна да ѝ помогне, както го прави за столица София твърдѣ щедро. Всички заемъ на Софийската община сж гарантирани отъ държавата, а пята единъ заемъ не е гарантиранъ на Пловдивската община, когато отъ нѣкои аргументи, които се привеждатъ за столица София, иматъ значение и за Пловдивската община, като втора столица на България. Ако, г. г. народни прѣдставители, ние всѣкога смо гледили да дадемъ възможностъ на нашитѣ по-голѣми общини да проспериратъ, да си направятъ канализация, да си направятъ планъ, да си направятъ училища, да си построятъ всички обществени заведения, градини за дѣца, за да подобрятъ хигиеническото състояние на градоветѣ, азъ се питамъ: наизайкъ отъ тѣзи външи съображения, чисто обществени, като оставимъ законитѣ настрана, какъ можемъ ние по този начинъ да отидемъ да туримъ общинитѣ въ абсолютна невъзможностъ да сжществуваатъ, като общини? Ето защо, азъ ще вдигна рѣка да удовлетвори мнѣнието на Пловдивската община по това само съображение, че ако по този начинъ министърътъ на финанситѣ отиде да одържа своитѣ искания къмъ общинитѣ, безъ да постѣпва самъ той по правилата, наложени въ закона, чрезъ прѣдварително опрѣдѣляне, съ какви приходи ще се покриватъ тѣзи дългове, и тѣй покривъ голѣма туръ общинитѣ въ невъзможностъ да живѣятъ, ние рискуваме да оставимъ общинитѣ на срѣдъ пътъ безъ училища, безъ учители, безъ да могатъ да удовлетворятъ отъ нѣкои пужди, безъ които не могатъ да живѣятъ.

Когато говоримъ тукъ за общинитѣ, не трѣбва да забравяме, какво нѣщо е държава. Чл. 3 отъ нашата конституция казва: „Държавата въ административно отношение се раздѣля на окрѣзи, околни и общини“ — това е държавата. Отъ дѣло ми правѣха впечатление нѣкои отъ ораторитѣ, които като-че-ни искаха да кажатъ, че общината е нѣщо далечъ отъ държавата, като-че нищо общо нѣма съ държавата. Държавата е общината, държавата е окрѣгътъ, държавата е околията. Като обединятъ общинитѣ, като ги оставимъ безъ всѣкакви срѣдства за живѣене, самата държава се унищожавя. Ето защо, много умѣство пледираха всички отъ нѣкои приятели, които искаха да се опрости този аладжакъ на държавата възъ основа на това гледище, че общината не може да живѣе. Азъ никога не съмъ отказвалъ да вдигна рѣка, да дадемъ удовлетворение на всички общини, които протегатъ рѣка къмъ парламента. Ние не сме отказвали на нѣкоя община да ѝ дадемъ мера, ако иска; ние сме отказвали да дадемъ, когато се касае да се разграби тази мера отъ нѣколко личности; никога не сме отказвали да опростимъ на бѣдни общини дажлия, защото, що е общината? Казахъ го — това е самата държава. Вие не опроцавате на Иванъ и Драгана, а на 50 хиляди български граждани, вие опроцавате на една частъ отъ българския народъ, на българската държава.

Ето защо, г. г. народни прѣдставители, азъ още единъ пътъ бихъ обърналъ вниманието на г. прѣд-

седателя на пропестарната комисия да не ни създава такива неприятности съ мотивитъ, съ които се явява прѣдъ настъ комисията. По-добри ще бжде да прѣдставя такива мотиви, които сж отъ естество да убѣдятъ народното прѣдставителство и то да каже своята дума, а не да прѣдставя такива мотиви, които често пъти могатъ да ни накаратъ да откажемъ едно справедливо, но лонно мотивирано, било отъ просители, било отъ самата пропестарна комисия, искамъ. Въ това отношение искамъ да кажа, че нѣма противорѣчие между никой отъ тѣзи господа, които говориха, само че единтъ се сещаша на аргументитъ, които самата комисия изложи тукъ. Прочее, нека се присъединимъ всички къмъ рѣшението на комисията да бждатъ опростени тия 65 хиляди лева, а не 128 хиляди. 128 хиляди е искането на държавата, но отъ тѣхъ 45 хиляди общината претендира, 20 хиляди сж одържани, оставатъ около 65 хиляди — така поне разбрахъ отъ документитъ, които се намиратъ при мене. Въпросътъ е за 65 хиляди лева, и то единъ аладжакъ отъ прѣди 30 години, отъ 1884 г., по единъ записъ, подписанъ отъ помощникъ-кмета, нѣкой си Мехмедъ. Ще се съгласяте, че когато ще почнемъ да търсимъ 30-годишни искания на държавата и по този начинъ да ги събираме, както Министерството на финанситъ е събрало това искане, ние рискуваме, както казахъ, да туримъ общинитъ въ невъзможност да съществувать.

Прѣседателъ: Ще моля г. г. народнитъ прѣдставители да не забравятъ, че Народното събрание има да разглежда съ стотици и хиляди прошения, и по този начинъ ако караме, нѣма да свършимъ. Затова умолявамъ ги да бждатъ по-кратки.

Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: Г. г. народни прѣдставители! Принципно г. г. Молловъ и Драгиевъ, както и г. Турлаковъ сж прави, ако се касае да разгледаме една съществуваща прѣлирия между държавата и Пловдивската община. Но отъ това, което е станало и отъ самата прѣписка, ние ще видимъ, че не се касае да уредимъ една съществуваща сждебна прѣлирия, а, напротивъ, единъ споръ, ангажиранъ между административнитъ чиновници на държавата и общината и че въ този административенъ споръ самата държава признава, че общината е права. Ако ние отидомъ, г. г. Драгиевъ и Турлаковъ, подъ сждъ, пакъ държавата ще загуби и ще станатъ излишни разноски и за държавата и за общината, защото самата държава признава, че общината е права по същество. И наистина, г. Такевъ казва, че съвѣтницитъ не сж дали мнѣние, или по-добри не сж постѣпили по правилото, да отправятъ молбата по другъ редъ. Това би било вѣрно, ако бѣхте сезирали съ едно постановление на общинския съвѣтъ, но такава нѣщо въ случая нѣма. Кметътъ, административно, съ своя юрисконсултъ е написалъ молбата до Народното събрание, изложилъ е мотивитъ, макаръ че той можеше, ако бѣше запиталъ съвѣта, да постави по сждебенъ редъ, за да не дохожда въпросътъ до Народното събрание. Но и тѣй, както е поставенъ въпросътъ, Народното събрание пакъ може да го разрѣши. Г. г. народни прѣдставители! Имайте прѣдъ видъ, че още въ 1885 г. сждебниятъ приетавъ е пристѣпилъ къмъ изпълнение на този законъ и сѣдъ това самъ той прѣкратава своето изпълнително дѣло, защото не сж вършени никакви дѣйствия. Сѣдъ това, въ 1912 г., се почва прѣписка между държавата и общината по този въпросъ и дохожда вече Финансовото министерство съ едно писмо отъ 3 априлий 1913 г. — нѣма да ви го чета — въ което само то констатира, че общината е права, че държавата не бива да иска тази сума

отъ общината. Нѣщо повече, Финансовото министерство дава мнѣние да се опрости тази сума на общината. Въ случая думата „опрощавамъ“ е неумѣстна, защото освѣнъ опѣзи аргументи, които се изложиха отъ г. Коларова, че по същество това вземане на държавата е неоснователно, но и въ случая ние нѣма какво да опрощавате. То е едно просрочено вземане; самата държава не го е събираща редъ години, изоставяла го е, защото е чувствувала, че нѣма право. Най-сетѣ, въ 1913 г. г. Теодоровъ, добъръ адвокатъ, нашъ другаръ тукъ, като министъръ на финанситъ, е подписалъ това писмо и казва: „Общината е права. Народното събрание може да опрости сумата“. Е, питамъ ви сега, при това положение, имаме ли ние да разрѣшаваме такъвъ въпросъ, какъвто повдига г. Молловъ? Сждебната прѣлирия отдавна е свършена, но има неправилни административни дѣйствия, извършени отъ финансовитъ власти на държавата, и тя сама признава, че тѣ сж неправилни, незаконни и е съгласна съ искането на общината да се опрости сумата, т. е. да не се иска, защото не е право.

Азъ ще моля г. г. Драгиева и Турлакова да считатъ, че не ние, като пловдивски граждани, искамъ да уврѣдимъ държавата съ една сума отъ около 100 хиляди лева, като се опростятъ на общината, но защото и да се заведе дѣло, държавата пакъ нѣма да вземе сумата, тѣй като има дѣйствия и признания отъ страна на държавата, че нѣма право. Защо ще се води, тогава, процесъ, защо да ангажираме държавата въ излишни разноски? Ето защо не продължавайте въ случая да настоявате да не се опрости сумата и да считате, че това е несправедливо.

Ще моля, прочее, да се уважи искането на Пловдивската община.

Прѣседателъ: Ще се гласува.

Има два прѣдложения. Едното е на комисията, да се опрости на Пловдивската община сумата 82.823-50 л., а другото на г. Драгиева, подкѣпено отъ г. г. Моллова и Турлакова, да се остави искането на Пловдивската община безъ послѣдствие.

Ще се гласува най-напрѣдъ прѣдложеното на комисията. Който сж съгласни съ прѣдложеното на комисията да се опрости на Пловдивската община сумата 82.823-50 л., както се докладва отъ трибуната, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Другото прѣдложение остава безъ да се гласува. Приетѣяме по-нататѣтъ.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Сѣдъва заявлението № 106 по списъка — отъ Никола Дѣлчевъ отъ Кукушъ, сега живущъ въ Горна-Джумая. Той е баща на покойния Гоце Дѣлчевъ. Исква да му се отпусне народна пенсия, понеже е изпадналъ въ крайна бѣдность. Прѣзъ 1901 г. падналъ убить неговиятъ синъ Минчо, послѣ сполетѣла сжната участъ и синоветъ му Гоце и Миланъ. Той останалъ да живѣе въ Кукушъ, обаче прѣзъ послѣдната война е билъ окончателно опростенъ. Нѣмалъ никакви срѣдства за прѣживѣване, изпадналъ е въ крайна мизерия и затуй нека да му се даде една пенсия, за да може да се прѣхранва на старини. Вижда се отъ документитъ, че той е на 74-годишна възраст.

Мисля, че нѣма нужда да се доказва прѣдъ Народното събрание какви заслуги има покойниятъ Гоце Дѣлчевъ, за да стане нужда да се обявява, че бащата на покойния трѣба да получи пенсия, за да има право да изпеква отъ българското отечество помощъ.

М. Такевъ: Отъ синъ му Гоце има ли дѣте?

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Гоце не е жененъ. Има синъ Христо, който е жененъ и има три дѣца:

Георги, 5-годишен, Никола, 3-годишен, Елена, 1-годишна; по той начин отделил и неговата участъ не е по-добра, отколкото на баща му. Просителят, както се вижда от удостоверението на Горноджумайското общинско управление, не притежава никакви движими и недвижими имоти.

Комисията рѣши да се отпусне на просители мѣсечна народна пенсия въ размѣръ на 80 л. и азъ ще моля народното прѣдставителство да приеме единодушно туй рѣшение.

Прѣседателъ: Има думата г. д-ръ Владимиръ Черневъ.

Д-ръ В. Черневъ: Азъ намирамъ сумата много малка. Ако не 150, то поне 120 л. да се отпуснатъ. Това е моето прѣдложение.

Прѣседателъ: Има думата г. Димо Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ино приехме въ миналата сесия и гласувахме народна пенсия отъ 150 л. за Ставри Георгиевъ, българинъ отъ едно село отъ Солунска околия. Безспорно, тогава мотивиръ на народното прѣдставителство бѣха, че тая пенсия се дава за лични заслуги на просителя. Днесъ имаме другъ случай, защото нѣмаме налице хората, които при крайно нуждающе се положение биха могли да попросятъ отъ камарата такава помощъ, а именно, синоветъ на просителя Никола Дѣлчевъ. Бащата е твърдъ старъ — 74-годишенъ. Вземете прѣдъ видъ и друго едно съображение, че днесъ паритъ ежъ естини и животитъ е скъпъ, и че 150 л. е минималниятъ размѣръ, който отговаря на пѣкогашнитъ 60—70 л., които се отпущаха на поборницитъ прѣди 20 години.

Недѣлчо Георгиевъ: Ами инвалидитъ пенсия ежъ 6 л.?

Д. Кьорчевъ: Азъ не одобрявамъ това, но тамъ има единъ законъ, елате да го пзмѣнимъ, обаче, тукъ заведемъ отъ насъ. Асѣжъ начинътъ, по който се реформиратъ законитъ, е този: да дадемъ въ 1—2—3—4 случая въ повече, и то твърдъ разумно, и да посочимъ, че тия малки пенсия ежъ недостатъчни на единъ човѣкъ да живѣе.

С. Златевъ: 12 л. даваме на инвалидитъ.

Д. Кьорчевъ: Азъ не ги давамъ, а законътъ, който е правенъ отъ камарата. Права прѣдложение за 150 л. и моля комисията да се съгласи съ това.

Прѣседателъ: Има думата г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ попитахъ г. докладчика, да-ли покойниятъ Гоце Дѣлчевъ не е билъ жененъ, защото четохъ неотколъ въ единъ отъ вѣстникитъ, че единъ господинъ, като отишълъ да си купи вѣстиникъ отъ едно вѣстинко-продавецъ, попиталъ го, „Чие си дѣте“, и то казало, „Азъ съмъ дѣте на Гоце Дѣлчевъ“, и този господинъ лише, че за една дъркава, като България, да остави дѣлата на единъ такъвъ общественъ дѣятелъ да продаватъ вѣстинци, за да се хранятъ, дѣйстви-телно е твърдъ некрасиво. Затуй попитахъ г. докладчика, да-ли е жененъ Гоце Дѣлчевъ, и той каза, че не е жененъ. Трѣбва да се направи по-добра справка.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Не е жененъ. Това дѣте е на неговия братъ.

М. Такевъ: Ако дѣйствително този старецъ, починалътъ баща на Дѣлчева, има и другъ синъ, и ако самъ той заявява, че 80 л. не му стигатъ, . . .

Д. Кьорчевъ: Има трима синове убити.

М. Такевъ: . . . азъ не бихъ ималъ нищо противъ, заявявамъ още отсега, ако иже му дадемъ пѣщо повече отъ 80 л.

Азъ бѣхъ по-рано на друго мѣстѣ, и сега съмъ на ежното мѣстѣ, че добръ е г. министърътъ на финанситъ — ако бѣше тукъ, нѣхъ да му обрѣна пакъ вниманието — да приготви единъ законъ за тѣзи общественъ дѣятелъ отъ Македония, които днесъ, по една или друга причина, се скитатъ пѣтъ България немилъ-недрати. Ако имаме законъ за поборницитъ отъ 1876 г., не можемъ да нѣмаме законъ за поборницитъ въ Македония отъ 1903 и слѣдую-щитъ години. Сега, г. Черневъ намира, че 80 л. ежъ малко и прѣдлага 120 л.; г. Кьорчевъ ежже намира, че ежъ малко; на и на мене ми се струва, че 80 л. за бащата на такъвъ заслужилъ човѣкъ, сравнително съ това, което даваме на другитъ, е дѣйствително малко. Когато се отпусна народна пенсия не е толкова за паритъ, не се гледа квантитътъ, колкото оцѣната, която народното прѣдставителство прави на дѣятел-ността на ованъ господинъ, чиято дѣятелностъ то нека да възнаградя. Заради туй да дадемъ 80 л. на бащата на единъ Гоце Дѣлчевъ, когото и дѣлата познаватъ въ България, като единъ незамянимъ общественъ дѣятелъ на нашата и днесъ поробена Македония, нѣма съмнитѣ, че сравнително това, което дадохме на много други съ много по-малка заслуга, е дѣйствително малко и не съотвѣтствува. Г. министърътъ на финанситъ трѣбва да вземе една ерѣбула норма и да ни прѣдложи единъ законъ, за да можемъ да бждемъ справедливи къмъ пенсия и да не правимъ неѣкога прѣоцѣнка на заслугитъ на единъ или другъ дѣятелъ. Затуй азъ не бихъ ималъ нищо противъ, ако на този господинъ се опрѣдѣли една пенсия отъ 100 франка. Той е старъ човѣкъ, на 80 години, и ще може да прѣживѣе съ толкова.

Прѣседателъ: Има думата г. Павелъ Генадиевъ.

П. Генадиевъ: Г. г. народни прѣдставители! За честта на България, на единъ човѣкъ, прѣстарѣлъ, който не живѣе още 2—3 години, отпуснете му една пенсия отъ 150 л. Нѣмаме по-голямъ революционеръ отъ Гоце Дѣлчевъ. И дѣло Дѣлчевъ е изгубилъ трима синове въ Македония.

Прѣседателъ: Ще се гласува. Има три прѣд-ложения. Първото е на комисията, да се отпусне на бащата на Гоце Дѣлчевъ 80 л.; второто е отъ г. Чер-невъ — да му се отпуснатъ 120 л., и третото е отъ г. Кьорчева — да му се отпуснатъ 150 л.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Г. прѣседателю! Въ съгласие съ г. финансовия министъръ, азъ заявя-вамъ, че съмъ съгласенъ да му се отпусне 100 л. мѣсечна пенсия. Нека се съгласятъ и тѣзи, които прѣдлагатъ 150 л.

Недѣлчо Георгиевъ: Комисията съгласна ли е?

Прѣседателъ: Комисията измѣнява прѣдложе-нието отъ 80 на 100 л., значи прѣдложение за 80 л. нѣма, а има прѣдложение за 100 л. Конто ежъ съ-гласни да се отпусне на Никола Дѣлчевъ ежемѣ-сечна народна пенсия . . .

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Лична.

Прѣдседателъ: . . . отъ 100 л., да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Слѣдва № 93 по списъка — заявление отъ Трифонъ Ивановъ, родомъ отъ Леринско. Той иска народна пенсия, като старъ дългогодишенъ учителъ и дѣецъ въ Македония. Прѣдставя удостоверение отъ Леринската българска митрополия, както и отъ Пловдивската градска община за своето материално положение. Отъ удостоверението, издадено отъ митрополията, се вижда, че той е билъ 40-годишенъ учителъ въ селата Екшицу, Айтосъ — Леринско, Бухъ — Леринско, Палеоръ — Ембърско, Петърско — Леринско, отъ 1866 до 1906 учебна година, и че въ течение на туй врѣме, той е билъ прѣданъ дѣятелъ въ областта на нашитѣ църковни и политически борби. Вслѣдствие на това, че неговото положение е станало невъзможно въ този край, той е билъ принуденъ да се изсели, всичкото му имущество е било разграбено и опропачено, и той се скита немилъ-недрагъ по улицитѣ на София и Пловдивъ. Прѣдъ видъ на това, и прѣдъ видъ, че нѣма никакви послѣдници, на които да може да разчита, че възрастта му е доста напреднала — 74-годишенъ човѣкъ е — и по е срамъ да ходи да проси, както мнозина други направили, обръща се къмъ Народното събрание и иска да му се даде народна пенсия.

Проштарната комисия, като взема прѣдъ видъ неговата дѣятелностъ въ минало врѣме, нещастнето, което го сполетѣло въ по-ново врѣме, липсата на всѣкакви сръдства да се поддържа, намѣри за спрavedливо да му се даде лична народна пенсия въ размѣръ 360 л. годишно или 30 л. мѣсечно.

В. Молловъ: пакъ ще проси; направете я 720 л.

В. Коларовъ: Просѣшка пенсия.

Докладчикъ Й. Веселиновъ: Има много заявления, а нѣма пари.

Прѣдседателъ: Които сж съгласни съ прѣдложението на комисията, да се отпусне на Трифона Ивановъ, живущъ въ Пловдивъ, бившъ учителъ въ Македония, народна пенсия 360 л. годишно, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Д. Њорчевъ: Това не е пенсия. Държавата става смѣшна.

П. Генадиевъ: Или да бжде пенсионеръ, или простѣкъ.

Д. Њорчевъ: Дайте му право на сиромашия, както се изразява нашето гражданско съдопроизводство.

В. Молловъ: И азъ го казахъ.

Докладчикъ Д. Тошковъ: Слѣдва № 76 по списъка — заявление отъ Павелъ Гелевъ, отъ с. Петричъ, Софийска околия, съ което иска да му се опрости сумата 2.052 л. Прѣзъ м. декемврий 1912 г., като запасенъ войникъ отъ I пноперна дружина, е билъ назначенъ да кара кола съ пирокселинъ; когато достигналъ до с. Елбасанъ, по една случайностъ, отива при друга една кола, взема една пушка, и безъ да я прѣгледа, че е зарядена, дава изстрѣлъ и запалва пирокселина. Затуй негово невинно е приежда № 78 е билъ наказанъ отъ полевия воененъ съдъ на два мѣсеца строгъ затворъ, който е излежалъ; по слѣдъ войната получава извѣстие да заплати 2.052 л., стойността на пирокселина и колата. Този господинъ прѣдставя удостоверение отъ

Петричкото общинско управление, че има състояние $\frac{1}{16}$ параздѣлна частъ отъ десетъ кжеа недвижими имоти, пиви отъ около 62 декара.

Комисията уважи молбата на просителя и рѣши да му се простятъ тѣзи 2.052 л.

Недѣлчо Георгиевъ: Сигурно двата вола му сж били реквизирани.

Прѣдседателъ: Които сж съгласни съ прѣдложението на комисията, да се опрости на Павла Гелевъ, отъ с. Петричъ, сумата 2.052 л., стойността на 194 кгр. пирокселинъ, който каралъ прѣзъ врѣме на войната, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Докладчикъ Д. Тошковъ: Ще ви докладвамъ, г-да, прошение № 78. Атанасъ Велковъ, отъ София, е подалъ заявление, съ което иска да му се опрости сумата 1.249 л. съдебни разноски по изпълнителенъ листъ № 17.338/1910 г. отъ Софийския окръженъ съдъ.

Туй негово заявление е било прѣпратено въ Финансовото министерство и послѣдното е дало миѣние, че е съгласно да се опрости тая сума, но не всичката 1.249 л., а само 916'40 л., като се е базирало на погрѣшния червенъ листъ отъ бирника. Просителътъ иска да му се опростятъ 1.249 л., а не 916'40 л.

Комисията е на миѣние да му се уважи молбата, като му се опростятъ 916'40 л., остатѣкъ отъ дължимата сума по изпълнителния листъ.

В. Молловъ: Какво му е материалното положение?

Докладчикъ Д. Тошковъ: Отъ свидѣтелството, което е прѣдставилъ отъ надлежната община, се вижда, че материалното му положение е слѣдното: 30-годишенъ, женитъ, по занятие огньаръ, съ 80 л. чисти пари мѣсечна заплата, има синъ 7-годишенъ и баща 95-годишенъ, който е въ негова тежестъ.

М. Такевъ: Отъ какво произхожда тая сума?

Докладчикъ Д. Тошковъ: Произхожда отъ разноски по дълото, което е завелъ сръщу държавата и сръщу братъ Балабанови, понеже е ималъ нещастнето при една катастрофа въ фабриката на послѣднитѣ да бжде нараненъ и осакатенъ.

В. Молловъ: И изгубилъ дълото?

Докладчикъ Д. Тошковъ: Да, и това сж съдебни разноски.

Прѣдседателъ: Ще се гласува.

С. Омарчевски: Азъ искамъ, щото г. Тошковъ да осветли Народното събрание, защо ще му опроставатъ 916'40 л., когато той е осъденъ на 1.249 л.

Прѣдседателъ: Тамъ пише „остатѣка“.

С. Омарчевски: По изпълнителния листъ сумата е толкова и, доколкото знаа, той не е плащалъ нищо.

Докладчикъ Д. Тошковъ: Азъ казахъ по-рано, че просителътъ иска да му се опростятъ 1.249 л. На прѣпратеното заявление Министерството на финанситѣ, като се е базирало на погрѣшно издадения червенъ листъ отъ бирника, дава миѣние да се опростятъ 916'40 л. . . .

С. Омарчевски: Монѣ свѣдѣния говорятъ, че сумата по червеното извѣстие не е еднаква съ оная, която има да взема държавата.

Докладчикъ Д. Тошковъ: ... и комисията е рѣшила да му се опрости.

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Които сж съгласни съ прѣдложението на комисията, да се опрости ...

Докладчикъ Д. Тошковъ: Цѣлата сума отъ 1.249 л.

Прѣдседателъ: ... цѣлата сума отъ 1.249 л., дължима по изпълнителенъ листъ № 17.338/1910 г., издаденъ отъ Софийския окръженъ съдъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Докладчикъ Д. Тошковъ: Ще ви докладвамъ, г-да, прошение № 95. Стефанъ Ковачевъ, отъ гр. Орѣхово, бивши чиновникъ въ Земледѣлската банка, прѣзъ врѣме на войната е билъ назначенъ въ реквизиционна комисия. Отъ обиколките, които е направилъ, е простиналъ, което се вижда отъ медицинското свидетелство, и се е парализиралъ, та моли Събранието да му се отпусне една врѣмenna помощъ отъ 500—600 л., за да може да продължи своето лѣчение.

Комисията намѣри за добръ да удовлетвори молбата му, като му се отпусне една помощъ отъ 400 л., а не цѣлата искана сума.

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Прѣдложението на комисията е, да се отпусне на Стефана Ковачевъ, отъ гр. Орѣхово, парична помощъ отъ 400 л. Които сж съгласни съ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Докладчикъ Д. Тошковъ: Ще ви докладвамъ, г-да, прошение № 104. Г-жа Пенка Геновичъ, отъ гр. София, иска да ѝ се отпусне една народна пенсия за заслугите на покойния мъжъ по нашето освобождение и възраждане. Отъ документите, които тя прѣдстави, се вижда, че покойниятъ мъжъ е дѣйствително единъ отъ заслужилите наши мъже. Напр., има едно свидетелство — прѣписъ — издадено отъ Д. Цанковъ, стария, Г. Малковъ, М. Калъковъ, Хр. Хамамджиевъ, Хр. Паничковъ и А. Русевъ.

В. Молловъ: Че тѣ сж били негови другари.

Докладчикъ Д. Тошковъ: Отъ това свидетелство се вижда, че той прѣди 30 и повече години е издавалъ въ Цариградъ, въ продължение на цѣли 8 години в. „Туркия“; освѣнъ това, той е сътрудничилъ въ разни други списания, въобщо много е заслужилъ за нашето възраждане.

Отъ удостоверението, издадено отъ Софийската община, пакъ се вижда, че просителката нѣма никакъ абсолютно никакви имоти. Покойниятъ ѝ мъжъ е ималъ отпусната пенсия отъ IX-то обикновено Народно събрание 100 л., а XIII-то обикновено Народно събрание му е отпуснало 150 л. Обаче, понеже сега просителката е бѣдна и нѣма никаква пенсия, моли да ѝ се даде такава. Заявлението на просителката е било пратено въ Финансовото министерство и финансовиятъ министъръ е съписалъ отъ 4 априлий 1914 г. е далъ съгласие, че е възможно да бѣде удовлетворена.

Комисията намѣри за нужно да ѝ се уважи молбата, като ѝ се отпусне една пенсия отъ 75 л.

В. Молловъ: Трѣбваше 30 л., както отпуснахте на стария учителъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. Василъ Коларовъ.

В. Коларовъ: Понеже се касае за заслуги, приписани на народното дѣло, то очевидно е, че прѣдъ Народното събрание трѣбва да се изтъкне, въ какво

точно се състоятъ тѣзи заслуги. Единъ народъ, безспорно, трѣбва да цѣни своите заслужили хора, но ще ги цѣни по достоинство на тѣхните дѣла, и ние бихме желали да знаемъ точно, въ какво се състоятъ тѣзи дѣла. Ако заслугата на покойния Геновичъ се състои въ това, че той е билъ редакторъ на в. „Туркия“, ...

Докладчикъ Д. Тошковъ: И издатель.

В. Коларовъ: ... и издатель, то азъ бързамъ да прибавя веднага, че в. „Туркия“ въ онова врѣме бѣше органъ на българските реакционери, които се борѣха противъ революционерите, противъ ония, които искаха освобождението на България. Ако, слѣдователно, ние тукъ, въ Народното събрание, даваме пенсия на хората, които сж се борили за свободата на България, менъ ми се струва, че ние изпадаме въ едно голѣмо противорѣчие съ себе си, ако ги поставиме на еднакво становище съ хората, които се бориха противъ създаването на свободна България.

Азъ още единъжъ настоявамъ да ни се изтъкне, въ какво се състоятъ тѣзи дѣла на покойния Геновичъ, които биха могли да бѣдатъ сметени отъ насъ, като заслуги за българското дѣло, за свободна България.

В. Молловъ: Г. докладчикъ! Прочетете, какви документи има приложени при заявлението.

Докладчикъ Д. Тошковъ: Има удостоверения отъ частни лица; нѣма откъдъ да взема други удостоверения.

Прѣдседателъ: Г. Михаилъ Такевъ има думата.

М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Много е неудобно човѣкъ да възстава противъ единъ бѣдешъ човѣкъ, който подлага ржка да иска отъ Народното събрание единъ златъ хлѣбъ. Дължността на народния прѣдставителъ е тежка, защото той еднакво трѣбва да гледа и на тѣзи, които просятъ, и на онези, отъ които трѣбва да вземаме, за да даваме на тѣзи, които некатъ. Затуй народниятъ прѣдставителъ трѣбва да бѣде доста строгъ и неумолимъ, защото ние, дѣйствително, ще дадемъ твърдъ щедро на този 50, на онян 100 л., но не трѣбва да забравяме, че г. финансовиятъ министъръ праща червенъ листъ и секвестрира и шапката, и обувките, и чергата, и котини на данъкоплатеца. И когато народното прѣдставителство разполага съ сумите на държавния бюджетъ, не трѣбва да забравя тази обратна страна на медала. Сега, като имаме този принципъ за ръководно начало, какво иска почтената госпожа? Не се съмнявамъ, че тя е бѣдна жена, че нѣма срѣдства да живѣе, но въ България има съ стотини и хиляди хора, които сж бѣдни и които нѣматъ срѣдство за живѣне. Народното събрание не е спротивнище, то не може току-тъй да дава на този и онян, който има каквито и да сж заслуги. Че кой отъ народните прѣдставители тукъ нѣма заслуги къмъ България, такива, каквито има покойниятъ Геновичъ? Казва ни се, че е издавалъ в. „Туркия“ и не зная какво е правилъ.

Докладчикъ Д. Тошковъ: Не е издавалъ само в. „Туркия“.

М. Такевъ: Г. Коларовъ може да има свѣдѣния, че Геновичъ се е борилъ противъ нашите революционери; въ всѣки случай, по онова врѣме, единъ некаха по единъ начинъ да бѣдатъ полезни на отечеството, други — по другъ начинъ. Азъ нѣма да оспорвамъ, че този човѣкъ е ималъ известни заслуги, толкова повече, че Драгачъ Цанковъ, който

беше единъ отъ борците-революционери, както Марко Балабановъ, които сж му дали това удостоверение, знайтъ, че той се е борилъ за народа, и държавата му е дала пенсия, а тия пенсии не сж наследствени. За всъки конкретенъ случай народното прѣдставителство се произнася, и нему е била дадена 100—150 л. пенсия. Докато е билъ живъ, човѣкътъ е получавалъ пенсията, по-нататъкъ вече неговото сѣмейство не може да я получава. Самиятъ законъ за пенсиятъ казва, че тѣзи пенсии сж лични, слѣдователно, ние не можемъ да ги прѣхвърляме на наследниците; тѣ се прѣхвърлятъ, както знаете, за особени заслуги къмъ отечеството. Въ България има 6—7 такива пенсии — като умрѣлъ титлярътъ, пенсията е прѣхвърлена на дѣцата му. Но ако Народното събрание рече да прѣхвърли пенсиятъ за такива заслуги и на наследниците, тогава тѣзи 1,200,000 л., които сега фигуриратъ въ държавния бюджетъ за пенсии, отпуснати отъ Народното събрание, ще станатъ, може-би, 3—4 милиона. Освѣтъ това, сега имаме 10—12 милиона инвалидни пенсии. Много сж прави тѣзи приятели (Сочи дѣвия центъръ), които забѣлжаватъ, че инвалиднитѣ пенсии сж просѣшки: хора безъ крака, безъ рѣцѣ, безъ очи, получаватъ по 6, 10, 15 л. мѣсечна пенсия въ тѣзи скъпи врѣмена. Ние, слѣдователно, трѣбва да се позагрижимъ тамъ, за което, безспорно, трѣбва да се измѣни законътъ. Ако подобримъ пенсиятъ, тѣ, отъ 10 милиона ще станатъ на 35 милиона, а ние виждате, че ако така почнемъ да отпущаме, ние пѣма кждѣ да се спремъ съ даването на тѣзи пенсии. Затуй, съ голимо съжаление трѣбва да заявя, че азъ пѣма да вдигна рѣка за прѣхвърлянето на исканата пенсия върху тази нещастна жена. Ако има свои сродници, нека я прѣхранватъ, но ние не можемъ да прѣхвърляме пенсиятъ по този начинъ. Не е въпросътъ за нея, а въпросътъ е, че ще стане единъ прецедентъ: всѣка една жена, или синъ, или дѣщеря, на които родителитѣ сж получавали пенсия, по каквито и да било съображения, ще искатъ да имъ се прѣхвърли тази пенсия. Това е твърдѣ опасно.

Но, г. г. народни прѣдставители, тукъ е моментътъ да забѣлжа, че ми прави силно впечатление тази неправда, която гледамъ, че се върши въ комисията. Единъ човѣкъ е далъ заявление, че той лично 40 години е билъ учителъ въ Македония; навѣрно сж го били, тропали по затворитѣ. Екзархътъ и всици обществени дѣятелни отъ онии край му даватъ удостоверение, че той 40 години е посылъ мъченическия кръстъ. На госпожата, мжжътъ на която е получавалъ 150 л. пенсия до вчера, сега ѝ даватъ 75 л. пенсия. Дѣ е нормата, кой е критериятъ, който ни е ръководилъ, когато на онии 40-годишенъ дѣятелъ, който едва-ли ще живѣе още 2—3 години, защото е на 54 или 74 години, даватъ 30 л. пенсия, а на госпожата даватъ 75 л. пенсия? Нека още единъ пътъ обърна вниманието на почитаемата комисия, да съобразява своитѣ рѣшения съ оиѣзи пенсии, които сж отпуснати на други лица; не бива да рѣшава по минутно увлѣчение, защото туря камарата въ противорѣчие съ себе си и защото създаваме убѣждение въ обществото, че камарата не е еднакво справедлива, не е еднакво майка къмъ всички. Ето защо отъ тази гледна точка, азъ бихъ помолилъ да се върне това прошение въ комисията; нека да не го оставяме безъ послѣдствие. Най-добръ ще бѣде, понеже забѣлжаваме една несъобразностъ въ това, което ни е докладва, и понеже не сж събрани достатъчно данни за заслугитѣ на този човѣкъ, да молимъ комисията и самия докладчикъ да оттегли това прошение, да се върне въ комисията, да се събератъ повече свѣдѣния, да се съобразятъ съ оиѣзи пенсии, които сж отпуснати досега и въ едно

бждѣще засѣданне на камарата пакъ да се докладва; но сега, както е, ние не можемъ да вдигнемъ рѣка за това прошение. Ние отпущаме 30 л. пенсия на единъ човѣкъ, който 40 години се е борилъ, а сега ще дадемъ 75 л. на жената на единъ човѣкъ, който е получавалъ 150 л. пенсия!

Докладчикъ Д. Тошковъ: Този човѣкъ е заслужилъ, той се е борилъ за напето възраждане. Видно е отъ това, че IX-то Народно събрание му е отпуснало 100 л. пенсия, а XII-то Народно събрание ѝ е увеличило на 150 л. Той не е получавалъ тѣзи пари току-тъй, даромъ, а ги е получавалъ за своитѣ заслуги, и азъ мисля, че е несправедливо да се остави жената на единъ заслужилъ мжжъ на България — една стара, на 55—60 години жена — въ мизерия.

А. Димитровъ: А единъ учителъ на 74 години се оставя съ 30 л. пенсия.

Й. Веселиновъ: Но тая жена има и дѣца. (Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателътъ г. д-ръ Иванъ Момчиловъ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Ще положа на гласуване рѣшението на комисията. Който е съгласенъ да се приеме това рѣшение, да си вдигне рѣката. (Малцинство) Протиенето остава безъ послѣдствие.

Г. докладчикътъ ще докладва слѣдующето по редъ прошение.

Ще прѣдупрѣдя г. г. народнитѣ прѣдставители да бждатъ малко по-кратки, защото въ 7 ч. ще трѣбва да се вдигне засѣданнето, понеже г. г. министритѣ иматъ важна работа.

Докладчикъ д-ръ В. Михалчевъ: Г-да! Ще докладвамъ заявлението подъ № 2 по списѣка.

Андрѣй Димитровъ отъ Стара-Загора, живущъ въ София, починалъ, подалъ заявление прѣвъ 1910 г., като бившъ държавенъ контролоръ при Софийското контролорство. Служилъ като такъвъ отъ 1894 до 1900 г. Покойниятъ оставилъ жена съ три дѣца, безъ да притежава пѣкакви недвижими имоти. Обстоятелствата на дѣлото сж слѣдитѣ. Върховната смѣтна палата признава просителя Андрѣй Димитровъ за неиздѣлженъ къмъ хазната на сума 227'55 л., като държавенъ контролоръ при Софийското контролорство, за нередовности по отчета на контролорството за 1896 г. Слѣдъ като е поискано мнѣнието на Министерството на финанситѣ, послѣдното дава такова, въ смисълъ, да се уважи просбата на заявителя. Въпрѣки това, че прошетарната комисия, както и народното прѣдставителство, пѣматъ нито задължението, нито правото да влизатъ въ сжщество на дѣлото и въ прѣцѣпка рѣшенията и правата на единъ самостоятеленъ институтъ, какъвто е Върховната смѣтна палата, който се контролира, съгласно прѣвидената процедура въ закона за Смѣтната палата, само отъ Върховния касационенъ сждъ, сѣ пакъ, казвамъ, комисията, като разгледа документитѣ, които има наръжка, извлѣче впечатление, че дѣйствиелно постановлението на Върховната смѣтна палата не е въ всѣко едно отношение основателно. Заявителътъ се поставя въ отговорностъ за нарушение, първо, на закона за гербовия сборъ — не събралъ по пѣкаква трѣбователна вѣдомостъ нужния гербовъ сборъ: напр., вмѣсто 4'90, той събралъ 4'60 л. и оиетилъ държавата съ 30 ст., другадѣ съ 10 ст., другадѣ съ 20 ст. и т. н. Това е най-сжщественото обвинение.

М. Такевъ: Безъ тѣхъ не може да сжществува държавата.

Докладчик д-ръ В. Михалчевъ: Безспорно, г. Такевъ, но азъ потвърждавамъ, че това е най-сжществено обвинение на Смѣтната палата. Ние добихме впечатление отъ другитѣ нарушения, че тѣ могатъ да бъдатъ отменени отъ Върховния касационенъ съдъ, ако просителътъ бѣше използвалъ дадения му 3-мѣсеченъ срокъ отъ деня на получаване постановлението. Понеже той не е използвалъ този срокъ и не е обжалвалъ постановлението прѣдъ Върховния касационенъ съдъ, жалбата и претенциитѣ му сж оставени безъ послѣдствие.

М. Такевъ: Каква пенсия получаватъ наслѣдницитъ му?

Докладчик д-ръ В. Михалчевъ: Не се вижда отъ книгата, каква пенсия получаватъ, но отъ писмото на Министерството на финанситѣ се вижда, че той получава малка пенсия.

М. Такевъ: Колко?

Докладчик д-ръ В. Михалчевъ: Тукъ се казва, че оставилъ жена съ три дѣца, безъ да притежава никакви недвижими имоти, и че сѣмейството му се издържа отъ една много скромна пенсия.

М. Такевъ: Каква?

Докладчик д-ръ В. Михалчевъ: Това не знамъ, понеже този документъ липсва къмъ прѣписката. Не ще съмнѣние, че това, да знаемъ, каква пенсия получава, е едно важно обстоятелство. Въ всѣки случай, той ще получава една скромна пенсия.

Недѣлчо Георгиевъ: Комисията трѣбваше да събере данни по това.

Докладчик д-ръ В. Михалчевъ: Моля, да свърша. — Прѣдъ видъ на това, че той е оставилъ жена съ три малолѣтни дѣца — което се установява — че не притежава никакви недвижими имоти, че нарушенията, извършени отъ него, споредъ самото постановление на Върховната смѣтна палата и споредъ писмото на Министерството на финанситѣ, сж неволни и не тѣй значителни, че за него има ате-стация, какво билъ единъ честенъ човѣкъ, единъ поредъченъ чиновникъ, комисията взема рѣшение да се опрости тая сума. Безспорно, както напомнимъ и г. Такевъ, ние сме лишени отъ единъ документъ отъ голѣма цѣна и не знаемъ въ сжщность материалното положение на просителя. Но прѣдполагайки, че то не е значително добро, вземахме рѣшение да се опрости тая сума.

Това е мнѣнието на комисията.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ бихъ молилъ г. докладчика другъ пътъ да не дава поводъ да критикуваме отъ трибуната на Народното събрание рѣшенията на Върховната смѣтна палата, защото единъ пътъ послѣдната издала едно рѣшение, има каналъ, по който се обжалватъ тия рѣшения; не обжалвали, влѣзли въ законна сила, тѣ сж за насъ задължителни. Нѣма защо отъ трибуната на Народното събрание ние да критикуваме, дали рѣшението на Върховната смѣтна палата е правилно или неправилно. Това е много опасно, защото тогава обезсилваме и омаловажаваме рѣшенията на нашитѣ държавни установления, повикани да контролиратъ разходитѣ по държавното управление. Господинътъ, или по-право наслѣдницитъ му искатъ да имъ опростимъ сумата 227 л. Много добръ. Смѣтната палата го осждила за нередовност като държавенъ контрольоръ въ Държавното контрольорство въ София.

Ами държавниятъ контрольоръ въ едно учрѣждение не е единъ дребенъ чиновникъ, за който ни казватъ, че получаватъ нѣкаква дребна пенсия — навѣрно искатъ да кажатъ 20—30 л. Държавниятъ контрольори сж голѣми чиновници и пенсията на този господинъ не може да бѣде по-малка отъ 150—200 л.

Д. Кьорчевъ: Може да е борчлия.

М. Такевъ: Ако той получава 150—200 л. пенсия, народното прѣдставителство нѣма право да му опрощава нанесенитѣ щети на държавата. Ама ти му дала пенсия — какво отъ това? Ако той е направилъ погрѣшки по своята служба, и общитѣ държавата, щетитѣ ще ги издѣлжи постепенно-постепенно. Ето защо, комисията трѣбваше да намѣри аргументи, за да убѣди народното прѣдставителство именно върху неговото материално състояние. Обаче, понеже таква нѣма и за да не кажатъ, че само отъ любовъ къмъ изкуството не даваме удовлетворение на жалбитѣ, азъ моля г. докладчика да оттегли това прошение, да се повърне изново въ комисията, да се събератъ точни свѣдѣния отъ министерството, каква пенсия получава този господинъ, и тогава, ако се види, че тази жена нѣма възможностъ да издържа три дѣца и да плаща дългъ къмъ държавата, Народното събрание ще опрости тая дължима къмъ държавата сума. Но докато не знаемъ материалното му състояние, ще бѣде неправда, ако безъ знанието на нѣщата, вдигнемъ рѣка; слѣдователно, азъ нѣма да вдигна рѣка и моля г. докладчика да оттегли прошениято.

Докладчик д-ръ В. Михалчевъ: Азъ се присѣдинявамъ къмъ мнѣнието на г. Такева. Ако комисията е прибързала съ рѣшението си, то е затова, че сж постигнали много заявления. Комисията трѣбваше на нова смѣтка да събира подробни свѣдѣния и да се повръща да го разглежда наново.

Министъръ Н. Апостоловъ: Трѣбваше да съберете допълнителни свѣдѣния.

Докладчик д-ръ В. Михалчевъ: Не знаехме, че трѣбватъ.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Понеже г. докладчикътъ се присѣдинява къмъ мнѣнието на г. Такева, нѣма да слагамъ на гласуване рѣшението на комисията.

Докладчик д-ръ В. Михалчевъ: Слѣдва да докладвамъ заявление № 3 по списъка. Заявлението е подадено отъ училищното настоятелство отъ с. Трояново, Старозагорска околия. То моли да се отетжни за постройка на училище и за училищна градина едно мѣсто, което се памира въ центра на селото. Това мѣсто било бивши турски гробища.

(Прѣседателското мѣсто заема изново подпрѣседателътъ г. д-ръ С. Ивановъ)

М. Такевъ: То е държавно мѣсто.

Докладчик д-ръ В. Михалчевъ: Да. — Обаче отъ прѣдъ 17—18 години училищното настоятелство го обърнало на градина и посадило черничевы дръвчета. Това мѣсто, както казахъ, е централно. Селото е бѣдно, брой 60—70 къщи и не притежава друго мѣсто ватрѣ въ селото, нито има нужнитѣ срѣдства да откупи това или друго мѣсто за постройка на училище и за училищна градина. Ето защо, моли народното прѣдставителство да се съгласи да се отетжни това мѣсто за постройка на училище и за училищна градина на това село. Комисията е на

мигнине да се вземе рѣшеніе, че се подариватъ на Трояновското училищно настоятелство два декара отъ бившиятъ турски гробища, находящи се въ селото, които да послужатъ за дворъ и градина на училището.

Прѣседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Турямъ на гласуване рѣшеніето на комисията, да се подарятъ на Трояновското училищно настоятелство два декара мѣсто, находяще се въ сѣщото село, които да послужатъ за дворъ и градина на училището. Които г. г. народни прѣдставители сж за това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ д-ръ В. Михалчевъ: Слѣдва друго заявление № 4 отъ сѣщия характеръ, отъ училищното настоятелство на с. Джумая, Татарпазарджишка околия, съ което иска да му се подари едно общинско мѣсто. Заявлението е съ сѣщото съдържаніе, както прѣдшното и при сѣщиятъ обстоятелства.

Прѣседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Ще туря на гласуване прѣдложението на прошетарната комисия: да се подарятъ на Джумайското училищно настоятелство, Татарпазарджишка околия, бившиятъ турски гробища, отъ около 48 декара, находящи се въ землището на сѣщото село за нуждитъ на училището. Които г. г. народни прѣдставители сж за това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Има думата г. Димо Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ прѣдлагамъ да се съгласите да вдигнемъ засѣда-

ніето прѣдъ видъ на по-ранешното заявление на г. прѣседателя, че министритъ сж засти.

Прѣседателствующъ д-ръ С. Иванчовъ: Има прѣдложение да се вдигне засѣдашието. Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни да се вдигне засѣдашието, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Дневниятъ редъ за понедѣлникъ ще бѣде както слѣдва:

на първо мѣсто, трето четене законопроекта за продължение използването на кредита 300.000 л. за купуване нумераторъ за Софийската телефонна станция;

на второ мѣсто, разглеждане прѣдложението за одобрение указа № 67 отъ 25 октомврий 1912 г. за наемане 24 лѣкари и 54 фелдшери за войсковитъ части въ ловитъ земи;

на трето мѣсто, първо четене прѣдложенията на народнитъ прѣдставители: а) Д. Кьорчевъ, за измѣнение нѣкои членове отъ закона за устройството на сѣдницата; б) д-ръ Х. Георгиевъ, за прибавяне нова алинея на чл. 23 отъ закона за градскитъ общини и в) П. Панайотовъ, за измѣнение на чл. 10636, алинея първа отъ гражданското сѣдопроизводство;

на четвърто мѣсто, второ четене законопроекта за допълнителенъ свѣрхемѣтенъ кредитъ отъ 33.722.000 л. за военни нужди, и

на исто мѣсто, докладъ на провѣрочната комисия. Засѣдашието се закрива.

(Вдигнато въ 6½ ч. послѣ пладне)

Прѣседателъ: Д-ръ Д. К. Вачовъ.

Подпрѣседатели: { Д-ръ С. Иванчовъ.
Д-ръ И. Момчиловъ.

Секретаръ: Д-ръ Х. Георгиевъ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гължбовъ.